

# *Slovenski Učitelj*

**Pedagoška revija  
in glasilo Slomškove družbe  
v Ljubljani**

**1**

**Leto XII**

**1940**

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo je v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Upravišтво je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina letno 50 din. Clanke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo. Izdajatelj in lastnik je »Slomškova družba« v Ljubljani. — — Odgovorni urednik: Strukelj Ivan. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Vsebina 1. št.: Ob prehodu v V. desetletje. — Slovenski učitelj (Fister Franc). — Kazen in nagrada (Gale Ana). — Ocenjevanje učiteljstva (B. Kajti-mar). — Šola v službi narodne vzgoje (Etbín Bojc). — Psiha slovenskega naroda (prof. Ema Deisinger). — V letu 1939 zgrajena šolska poslopja (aaa). — Spomini na šolo (Fr. Ločniškar). — Iz šolskega življenja: Hospitacijsko poročilo za 4. od-delek (Hribski). Binet in Simonova metoda za merjenje inteligence (E. Deisinger).  
 — Književne vesti.

---

### Knjižne izdaje »Slomškove družbe«:

1. A. Lebar: »Oskrba manjnadarjencev.« Cena 10 dinarjev.
2. France Bevč: »Pastirčki pri kresu in plesu.« Cena 5 dinarjev.
3. Rudolf Wagner: »Gremo v Korotan.« Cena 10 din.
4. Rudolf Wagner: »Poglejmo v beneško Slovenijo.« Cena 10 din.
5. Ivan Čampa: »Štirje zvonarčki.« Cena 6 din, vez. 10 din.
6. France Bevč: »Grivarjevi otroci.« Cena 8 din, vez. 12 din.
7. Marija Jezernik: »Vesele uganke.« Cena 8 din, vez. 12 din.
8. Krista Hafner: »Kako naj se otrok uči.« Mala brošurica za starše. 2 din.
9. Franc Ločniškar: »Vrtec« za leto 1938/39, vezan 25 din.
10. »Slovenski učitelj« za leto 1938/39, vezan 55 din.

Naročila sprejema »Slomškova družba« v Ljubljani, Aleksandrova c. št. 10, dvorišče, I. nadstropje.

---

»Slovenski učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 5. vsakega meseca. Naročnina za list znaša 50 din, članarina »Slomškove družbe« 5 din, prispevek za vzdrževanje lokala 12 din — skupaj 67 din letno.

Položnica Poštne hranilnice za »Slovenskega učitelja« ima št. 11.073. Člani »Slomškove družbe« in naročniki »Slovenskega učitelja« morejo biti le redni plačniki.  
 Uprava in uredništvo.

Naročnina za list znaša 50 din, člani »Slomškove družbe« plačajo letno s članarino vred samo 55 din.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 11.073.



030024511



# Slovenski Učitelj

Pedagoška revija in glasilo Slovske družbe

Leto XXXXI V Ljubljani 5. januarja 1940 Štev. 1

## Ob prehodu v V. desetletje

Štiri desetletja so potekla, odkar je začel »Slovenski učitelj« zduzevati one vrste učiteljev in učiteljic, ki so se odločile, da hočejo delati v poklicu po geslu: Bogu v čast, mladini v korist, domovini v blagor in veselje.

V časih, ko je bilo to načelo sveto še vsemu učiteljskemu stanu, ločitev duhov ni bila potrebna. Ko pa je začela učiteljski stan razdvajati iz tujine privejana svobodomiselná sapa, vodeča slovenski narod in učiteljski stan v materializem, tedaj se je pokazala potreba, ustaviti se toku, ki je že silil čez prag v slovenske domove in še prav posebno v slovenske ljudske šole.

Tedaj, štirideset let je tega, je stopil pogumno na plan »Slovenski učitelj«, čigar zasluga je, da slovenska šola še ni povsem razkristjanjena. Štirideset let že pobija iz tujine prinašane zmote in zablode, štirideset let že vabi in zbira krščanske borce med slovenskim učiteljstvom za ohranitev krščanske šole, zato zasluži, da ga vsi, ki jim je krščanska pedagogika na srcu, podpro ob prehodu v V. desetletje z naročanjem, s širjenjem in sodelovanjem.

Sodobnost nas kliče na krov. Združitev moči še ni bila nikoli tako potrebna, kakor je dandanes. Svet okoli nas se že zviija v smrtnih krčih. Vojne vihre in strasti že uničujejo brezumno vse, tudi to, kar je človeka duhovno in moralno dvigalo. Razumarska civilizacija, t. j. civilizacija brez srčne etične kulture, ne vodi naroda ne posameznika k sreči in zadovoljstvu. Kultura brez Boga vodi samo v smrt!

Tovariš, tovarišica! Ob razpotju si. V dve smeri ti kaže pedagoški kažipot: v smrt in v življenje. Odločiti se moraš. V vzgoji ni kompromisov. Rečeno je bilo: Pustite male k meni . . . Kam tedaj? Odločitev za značaje pač ni težka. Vzgojitelj pa mora biti značaj in vsak učitelj bi moral biti vzgojitelj, to je značaj. Dana ti je otrokova duša v oblikovanje. Kako jo boš oblikoval? Kod in kam jo boš vodil? Koder boš sam hodil, je naš odgovor. Če boš šel po poti, ki vodi v duševno smrt, šli bodo za teboj tudi otroci, kar bo rodilo gorje; če boš šel po poti, ki vodi v življenje, šli bodo za teboj otroci, šel bo za teboj narod, kar bo rodilo blagoslov. Prva pot je lahka, druga je težja pa vredna značaja, vredna moža. Po tej poti hoče

»Slovenski učitelj« in vabi vse s seboj, ki so dobre volje. V složnem delu z vsemi, ki stremijo po napredku v pedagogiki, psihologiji, sociologiji, didaktiki in metodiki v pozitivnem krščanskem smislu, hočemo voditi nam izročeno mladino in narod. Liberalizem je premagan, leži na tleh. Premagan pa ni njegov otrok, to je komunizem, ki že stega svoje roke tudi po naši slovenski šoli, po mladini in narodu. Nevarnejši je, kot je bil liberalizem, zato se nam obeta hud boj z njim, toda pasti mora, ker ni božji. Padel bo toliko prej, kolikor več nas bo stalo na braniku za krst častni in svobodo zlato. Ob prehodu v peto desetletje kliče in vabi »Slovenski učitelj« vse krščansko misleče tovariše in tovarišice k naročitvi in sotrudništvu z željo, da naj v novem desetletju, v novem družabnem redu, vlada in kraljuje v šoli in izven šole, v družinah, vaseh in mestih krščansko življenje, v kar pomagaj Bog!

Urednik.

Franc Fister

## Slovenski učitelj

Rad bi pokazal učitelja, kakršnega potrebuje naš narod, v dobi navidezne razumske rasti in srčnega razkroja, v dobi, ko že brat brata ne pozna, pa se le išče v njem; v drugih išče svojo rast, ker je sebe že zdavnaj uničil.

Najprej nekaj zgledov iz nezadovoljivega učiteljskega življenja.

Janez pravi, da nikoli več za učitelja, če bi še enkrat prišel na svet. Tudi njegovi otroci ne bodo. Gara v šoli, gara po šoli, da bi se lahko pretrgal, pa mu pade na mesec toliko kot cestarju, žena pa mu je le za deklo, ki bi je sicer ne mogel plačati. Potem pa naj bo še napravljen kot se spodobi gospodu. S temi dinarji naj šola sina, Marjanco in Nežo in Pepco in Tinco in Tončko in najmlajšega Tilna? Kaj bi ljudje rekli, če bi Neža služila, Pepca kelnarila in če bi bil Tilen baraba? Kako naj pa postavi družino na lastne noge, mu nihče ne pove. Nadzornik mu je celo malo pokadil pod nos, češ, da nekateri učitelji sami preskrbujejo učila, da so z vso dušo pri pouku, da so požrtvovalni, vneti in odlični celo.

Jaka je tožil, da sta z župnikom sprta. Kakor ukrene, kamor se obrne, vse je narobe. Ni da bi vas poslušal, srednješolska glava! Kaj vas pa bode njiva za šolo? Cerkovnik sadi tam že trideset let. V pušico od vas tako nič ne pade. Fantom ste rekli, da bi bilo treba kaplana. Kaj vas pa briga farni kaplan? Ali je treba zidati dom, da bodo tam obešali lačne želodce, da se bodo zbirali otroci pri skušnjah, na sejah in sejah — že vem kakšnih sejah! Doma naj pa stari rožni venec molijo in prosijo sreče na polju in v hlevu. Ni čuda, če gre vse v nič!

Učitelj Lojze je padel v nemilost, ker ga nikoli ni k birtu v vas.

Jernej se je pri volitvah zameril, ker je žagal goljufivega župana.

Janeza okrajni načelnik ne more, ker je pri nasprotnikih premalo priljubljen in ima vedno kdo čezenj kaj reči.

Ko je Luka po lumpih usekal, so mu rekli, da je prezagrizen. Ko je k zadrugi spravljal ljudi, da bi potrebnim pričaral denar, ko je neukim odpiral oči, je bil že konkurent, ta nebodigatreba, kamen spotike na poti do časti, na poti do dobička. »Kaj vas pa brigajo občinske sirote,« je prešlišal takrat, ko je za božičnico zbiral.

Od učitelja se zahteva vse in nič hkrati! Kako naj ustreže? Zakaj izvenuradno ne ocenjujejo davkarja, postajenačelnika, carinika, uradnika na okrajnem glavarstvu? Zakaj le učitelje premeščajo po volji birtov, trgovcev in pustolovcev? Zakaj naj se učitelj po vsakih volitvah seli? Kdor ima pri ljudeh opravke, vsak že zadene obenj, vsakemu naj čimbolj ustreže, zraven pa še v žep poseže, saj je za lenobo najbolje plačan. Če s prvim potegne, mu je drugi sovražen, če gre mimo obeh, že ni priljubljen! Moli naj po volji pobožnjakov, ali pa naj uči, da Boga že zdavnaj ni, če ne, je že premalo napreden. Le sanjaj o idealih, ne pozabi pa nastaviti hrbet, da boš na njem prejemal plačilo!

Lojze je tarnal: Ko sem bil mlad, poln nad, sem delal. V meni je bilo moči, da bi gore prestavljal. Ljudje, ki se odkritega borca boje, so me kmalu opazili. Kogar sem ob laži pustil na cedilu, je bil dobrodošel, da me je izpodbijal pri dobrih ljudeh. Takrat sem bil mnenja, da bi Kristusa križali stokrat, če bi stokrat stopil na zemljo. Človek tvojega mišljenja bo ponižno požrl klofuto, zato se ob njem izkaži mojstra, ki zna biti strog, nepristranski in sposoben. Nasprotnim se ne smeš zameriti, svoje imaš pa pod peto, varen si kot še nikoli!

Anže je majal z glavo: Kadar boš po pasje lagal, takrat boš kot diplomat upoštevan! Lenuh reveža drega v ogenj, da ta vzplapola in ga obsije, da je viden daleč okoli, ni mu pa mar ubogega brata, ki ga ogenj počasi použiva. Če se revež uničen zave, ga lenuh med izdajalce zapiše!

Jur je žalosten vzdihnil: Dokler ne bo idealizem podprt od naših ljudi, so brezplodna vsa zborovanja in navduševanja. Višji mu je dejal: Skrbite za dober glas, glejte, da nikjer ne boste v zameri! In taka metoda naj kuje značaje?

Kolikor glav, toliko misli, še več želj, upov in nad, še več sklepov in dejanj — učitelj je pa na sredi tarča, kjer se kaj križa, saj je vzgojitelj ljudi, vseh brez razlike, saj je vodnik javnega mnenja, saj je varuh pravice in poštenja! Janez pravi, da za učitelja nikoli več! Saj je danes že v dobrem ali slabem človek kot velik priznan. Ljudje se bojijo resnice in laži pa za izgovor strpnost časte. Tako je resnica laž in laž resnica po pojmu ljubezni, po pojmu pravice, po pojmu mnogih iz današnjih dni! Laž se zmanjša na življenjsko potrebo, tatvina postaja ljudska pravica, morija pa obče plačilo. Imam občutek, da zidajo ljudje nov babilonski stolp iz mesa, krvi in kosti, da bi prilezli čimprej do časti, čimprej do dobička, do moči in veljave, pa so se jim zopet zmešali jeziki, ker drugače ne more biti danes laž, kar je bilo včeraj resnica, in bo jutri krivica, kar je danes pravica. In ti boš učitelj v tej vplivni zmešnjavi? Kvečjemu to, da vse pustiš in v šoli mirno živiš. Tako pravi Janez.

Vsa ta izpoved je često resnična in že mladini striže peruti, uničuje ji mlade moči, da že kot hinavec službo nastopi! Ko bi vsi nad teboj in ob tebi upoštevali vzgojni moment, ko bi se nihče ne skrival za odvisnost, ko bi bil vsak v resnici dober — bi bilo drugače!

Morda ima še kdo kaj na srcu, da bi potožil, saj brez težav ni nihče na svetu, zlasti učitelj, ki dela tam, kjer je konj priklenjen za voz, kjer naj se uresničijo sanje učenih.

Vprašam vas, bratje in sestre, kaj imamo mi od tega, če dajemo duška svoji nevolji sedaj, ko nas ljudstvo najbolj potrebuje? Ali ni idealizem to, kar se ravno tu začne? Vesel, razigran pogled v svet, v pestro življenje, v borbo pravice in zla, laži in resnice, v borbo mesa, ki se z duhom poizkuša! Kadar si žalosten, srečen, ali narobe, takrat si ob vsej šibkosti velik! Ja, idealizem! bo rekel kdo. Se ne izplača! Kaj boš rinil z glavo skozi zid! Naj tisti poizkusijo, ki na stolčkih sede in svoje glave v malhe tišče! Kdor tako govori, ga vodi telo, diši mu meso in nima časti! Če bi zagledal v blatu cekin, bi ga pobral in bi ne čakal, da bi si drug prej umazal roke. Tako govorijo ljudje, ki se resnice v resnici boje, ki beže od gorja in trpljenja in ne poznajo veličine življenja! Ali resnica ni prava v sebi? Čemu se laž zagovarja z resnico, čemu se zlo prikriva s pravico? Če žrtvuješ dobro za slabo, zakaj ne napraviš tega narobe? Učitelj, vzgojitelj v tej pisani družbi, ali se boš predal volji smehljajočih, prežečih, grabežljivih, obrekljivih, lažnivih, mesenih hinavcev? Ali boš držal vrečo tatovom in lumpom za počeni krajcar? Vse zlo žene iz ene korenine, vse slabe ljudi isto slepi. Veselje in hrepenenje imajo do tega, kar vidijo oči, kar zagrabijo roke, kar raztrgajo zobje, kar se spravi v želodec, na život in v žep in kar se z bolno pametjo obseže! Ali ni mir v svobodi doma? Kdor se premačuje, zmačuje, kdor hoče, ta zmore, le idealist je svoboden! V svobodi duha, v delu mesa, v obsegu rasti, v ljubezni srca, v objemu Boga je mir vesti! Cena mesa vedno klone pred vrednostjo in močjo duha, ta pa pred neskončno Popolnim.

Učitelj, ali boš hitel za tistimi, ki sebe preHITEVajo, za tistim, ki je zdijval preko svojih moči in se s silo sredstev lovi, se opira, omahuje, utrjuje in nadomešča svoje moči, tako da že sebe več ne pozna. Ali je mar v tem zdravje doma?

Učitelj, bodi borben, neustrašen! Življenje ni jok, življenje ni stok, sovraštvo in jeza, obup in pretep. Življenje je vendar pesem od Boga! Ob tebi naj se zlo prelomi, pred tabo vse hinavstvo kloni! Bodí borec za pravico, za ljubezen in resnico! Če te pri tem zlo trešči ob tla, če te sovražnik pahne na cesto, ni večje sile od Boga!

Slovenski učitelj, tebi ni odkazan le uradniški stol, učitelj si vsem, otrokom in fantom, možem in ženam in našim dekletom! Pojdi med nje z veselím obrazom in zlo naj te ne plaši, ker le ob dobrem se zlo preukrene. Delaj po svojih močeh in se ne oziraj na voljo vseh, ker nosiš le v sebi pomen. Človeška moč se je v stoletjih lomila, življenja namen pa ni spremenila!

(Dalje prihodnjč.)

## Kazen in nagrada

Dva antipoda, dve izredni vzgojni sredstvi. Eno vodi v neugodje, drugo v ugodje. To sta kazen in nagrada. O teh se pedagogi večno prerekajo, mi pa se tega vselej ne zavedamo, zato mnogokrat zablodimo. Nadzorniki tega ne vidijo. Kdo neki kaznuje in nagraja v njihovi navzočnosti? Največ bi še vedeli povedati o tem otroci, ki so trpni del teh dveh vzgojnih sredstev.

K a z e n je varuhinja reda. Stara je, kot je star človek. Čisto brez nje bi ne mogli biti. Vedno so v družbi poedinci, ki se redu upirajo. Toda kazen vzbuja vedno neugodje — tistemu, ki je kaznovan, ki kaznuje in okolici. Zato razumemo može, ki pravijo: Čim manj kazni v šolo! Toda mi, učitelji, ki dan za dnem prihajamo med otroke, ki jim je red odveč, se tako često zatekamo k temu nevarnemu vzgojnemu sredstvu.

Kazen. Mislim na umetno kazen, ki je umestna, kadar ne nastopi naravna. Zakaj le-ta vselej opravi svoje vzgojno delo do pičice natančno in pravilno. Naša skrb mora biti, da je vsaka kazen, ki jo izvršimo, enaka ali vsaj podobna naravni. Otroka moramo dodobra poznati: čigav je, kakšna je njegova domača vzgoja, v kakšnem okolju živi, ali je zdrav, ni morda dedno obremenjen in koliko otrok zmore. Natančneje moramo preučiti tudi dogodek, ki je kazen izzval. Kadar učitelj otroka in vzroke njegove krivde spozna, ga sme šele kaznovati. Takrat ne bo grešil. Naglo se mu razodene, kakšno kazen mora izbrati, da bo prav zadel. In prepričana sem, da taka kazen zaleže. Spominjam se svoje šolske dobe. V tretjem razredu smo imeli nekak razredni kazenski zakonik. Že vnaprej smo vedeli: za takle prestopke pol ure zapora, za onega podpis od doma. Vsak krivec je kar sam glasno povedal, kaj ga čaka. Nam ostalim pa je bilo to vedno smešno, tako smešno, da smo se glasno smejali. To ni kazen. Če storita dva isto, ni več isto. In če je en član razrednega občestva kaznovan, morajo z njim čustvovati vsi. Če tega ni, kazen ni kazen in uspeha ne bo. To velja za javne kazni, kazni pred vsem razredom. Važnejše pa se mi vidijo one kazni, ki jih poedincem naložimo med štirimi očmi. Samo grešnik sam ve zanjo, drugi pa le nejasno čutijo, da se je nekaj zgodilo. Po kazni ne povprašujejo, ker vedo, da ničesar zvedeli ne bodo. Primer:

Moj Danilo ima stržek pod klopjo. To je pol orehove lupine z nitjo prevezane. V tisto nit je zagozden zobotrebec, ki zaropoče, če se ga le dotakneš. Nekaj pripovedujem. Danilo škrebeta. Utihnem. On tudi. Nadaljujem. On tudi. Gleda me izzivalno in drži roke na hrbtu. Zbode me nekaj, da bi ga stresla za tiste kuštre. Ampak ne. Pripovedujem naprej, četudi me neznansko moti. Moti tudi otroke. Ozirajo se. Kdo ne da miru? Nekdo se igra! Vem. Pa kdo je to? Tudi to vem. Pustite ga. Majhen je, pa naj se igra. Kdo? Tisti. In govorim dalje. Ko končam, vprašam: »Kdo bi znal povedati, kar ste slišali od mene?« Večina se javi. Danilo ne. Pa še nekaj jih obsedi. Pravim: »Glejte jih. Eden od teh nas je prej motil. Tega

si danes napišem.« Danilo povesi oči, vsi se ozro vanj, nihče pa ne reče:  
»Ti si bil.« Odtlej me ni še motil.

Ali:

V zboru smo memorirali:

»Hudo se je odpravljati na tuje,  
iz tujine dom pozdravljati še huje.«

Eden se v drugem verzu stalno moti: — še huje. Naslednji dan spet memoriramo. Njegov sosed Mirko ponavlja napako in se veseli, da se njegov glas zasliši izmed drugih. Pogledam ga. Nič ne pomaga. Spet nagaja. Nič ne rečem. Ob koncu ure izbiram nekoga, ki bo na izseljenski dan pesem povedal. Mirko se ponuja z obema rokama. Pogledam ga in mu odmajem z glavo. Že ve zakaj. Sede in je potr. Drugi se ozro. Nekaj se je pač spet zgodilo.

In rediteljica Pavla ne sme nesti danes okrožnice v sosedni razred, ker že tri dni ni izmenjala cveticam vode — iz same lenobe. In France ni dobil v šolski vaji reda, ker je domačo zanemaril. In Lojze danes ves dan ne sme k tabli, ker je pred uro po klopeh skakal. In Janez ne bo reditelj, ker ima umazane roke, — — in — — in — — in. Sicer so to kazni za moj prvi razred. V drugem bodo pa drugemu primerne.

Pred razredom bi smel biti javno kaznovan le tisti, ki mu tiha kazen ni pomagala, ali pa če je eden storil krivdo vsem. A tudi v takem primeru mirna in odločna beseda najbolj pomaga.

Pismene kazni niso vzgojne. Delo bi ne smelo biti nikoli kazen. Saj vendar učimo, da je vsako pošteno delo častno.

Zelo pogostna kazen je zapor. Učitelj hitro izreče: »Po šoli!« Vendar bi zapor smeli uporabljati samo takrat, kadar bi bil naravna kazen: če hoté nisi v določenem času opravil naročenega.

Kaj pa telesna kazen?

To je žalostno poglavje.

Pedaĝogi pravijo: Če hočeš otroka duševno lečiti (kar je prav za prav namen kazni), ga s telesno bolečino menda ne boš. Vendar šiba še močno gospodari. Dokaz je zakon, ki telesne kazni prepoveduje. Ali nam ni to v sramoto? Po drugi strani pa brezvestne starše zavaja, da ga izrabljajo v osebni borbi z učiteljem. Kolikor jaz vem, zaradi njeĝa učitelji še nadalje vihte svoje šibe, brez njeĝa pa bi menda tudi ne poškodovali otrok.

Nesrečna palica!

Srečata se dva učitelja, pa se vprašata:

»Ali ti kaj tepeš?«

Nedavno sem slišala devetletno deklīco:

»Jaz bom učiteljica, da bom smela otroke pretepati.«

In če si mi danes prav iskreno pogledamo v oči? Ne vem, ali je med nami eden, en sam, ki še ni udaril? In vendar, ali se ne vidiš po takem opraviu vedno sam sebi surov in nespameten? Razumneĝa otroka tepsti je nesmisel. Sto pametnejših vzgojnih sredstev je. Kadar koli v šoli nekoga



udariš, si prav za prav sam oddahneš. Tebi je odleglo. Kolikokrat bi zamahnil, pa preden prideš do zadnje klopi, si se že premislil, te je že minilo. Minilo te je. To se pravi, da je tepež najbolj nepremišljena kazen, navadno v razburjenju izvršena. Mati, ki se ni dosti brigala za vzgojo svojih otrok, je s krčevito natančnostjo poizvedovala, kako je bilo, ko je bil njen otrok v šoli kaznovan. Četudi ga sama vsak dan gotovo desetkrat nakreše in zlasa ter zuhlja in četudi je učiteljici sama rekla: »Kar dajte ga!« ji je bilo vendar potem nekako čudno, kot da se ji za malo zdi.

Kako sovražno mora šele otrok čutiti!

Ko sem v svojem osmem letu videla svojega kateheta, ki je z metrom nakresal sošolca, me je najbolj zanimalo: zakaj je zardel? Vprašala sem mamo. Pa je rekla: »Veš, otrok, to je sveta jeza.« Čudno se mi je zdelo. Mene so učili, da otrok ne sme biti nikoli jezen. Jeza je greh. Pa mi je mama dopovedovala: »Gospodje in učitelji in starši imajo sveto jezo, kadar jih otroci s svojo hudobijo razdražijo.« Spominjam se, da sem jo vprašala, koliko da mora biti človek star, da more imeti sveto jezo.

V prvem letu mojega učiteljevanja se me je menda enkrat res polastila. Razbojnik in pol je sedel v zadnji klopi. Domačo nalogo sem dajala, pa je glasno nekaj rekel. Preslišala sem. Ponovil je. Kri mi je pognalo v glavo. V enem samem skoku sem bila pri njegovi klopi in s strašnim zamahom je padla prva klofuta. Fant se je mislil umakniti, pa se mu je iz nosu ulila kri. Pokazala sem mu vrata in poslala sošolca za njim. Kolega me je v odmoru učil: »Ti ne znaš. Z levo zamahni, z desno pa usekaj. Zmeraj morata biti obe roki pripravljene.« Pa nisem več. Pustila sem fanta. Štirinajst dni se navidezno nisem več brigala zanj, pa je pomagal. Kaj me opravičuje, da bijem po njem? Nobena sveta jeza mi tega dovoljenja ne daje. Odtlej se zelo premagujem. Če koga udarim, ga nikoli ne tisti trenutek, ko v meni skipi, ker bi odleglo le meni. Če pa se le da, poiščem pametnejšo kazen.

Naši otroci so doma često tepeni in zmerjani; včasih sami ne vedo, zakaj. V šoli pa je že treba poiskati mirnejših in zanesljivejših kazni. Moja sestra ima 8 letno hčerko-neugnanko. Več ji prizadene kot dva sinova. Nekaj mesecev že se čudno spakuje. Ne vem, menda se je nekje tega navzela. Spakuje se pri mizi, v šoli, na cesti, v cerkvi, pri govoru, povsod. Sestra jo opominja, uči, svari, tepe, joka: — nič ne pomaga! Tudi mene je že nekajkrat preslišala. Zadnjič sem rekla pri mizi vpricho vseh: »Veš, deklič, jaz se pa zate bojim. Ali si mar koga videla, ki takole dela in ti je všeč, da ga posnemaš? Ko bi sebe videla, bi spoznala, da to ni lepo. Kaj bo, če se tega več odvaditi ne boš mogla? Ali pa je morda to bolezen. Mamca, ta teden jo še opazuj! Če je navada, bo sama pazila, da se odvadi; če je bolezen, jo bom pa prihodnji teden peljala k zdravniku. Štej, kolikokrat bo to še naredila, da bom zdravniku vedela povedati.« Čisto mirno je obsedela na svojem stolu in tisti dan je nisem več videla spakovati se. Med tednom se je nekajkrat spozabila, pa je za božjo voljo prosila: »Mamca, ne povej teti!«

Še en zelo dober primer vam lahko povem. Janez je razbil s kamnom šipo v nekem tujem stanovanju, ko se je iz šole vračal. Janez je revček. Hodi zelo lepo oblečen in velike kose belega kruha ima za malico, ampak oče in mati sta ves dan v službi. Janez pa se v tem času bojuje s kuharico. Po cesti se grdo obnaša, pa je zalučil oni dan tisti kamen v okno. Lastnik je skočil za njim, ga ujel in ga vprašal, čigav da je. Janez je v nebo pogledal, pa povedal čisto drugo ime. Zmuznil se je gospodu iz rok in jo udrl po cesti. Gospod pa je vprašal tropo šolarjev, ki so šli za njim. Ti so mu resnico povedali. Prihodnji dan je sedel Janez pri mizi pri obedu. Kuharica je prinesla pošto. Med pošto je bila dopisnica. Tam je bilo napisano: »Spoštovani! Naučite svojega sina lepšega vedenja. Razbil mi je okno in mi povedal napačno ime.« Mama je postrani pogledala Janeza in dala dopisnico očetu. Oče: »Janez, kaj je bilo včeraj novega?« — »Nič!« — »Nič?« — »Kje?« — »V šoli.« — »Nič!« — »Pa na poti iz šoli?« — »Nič!« — »Ali se nisi spoznal z nekim gospodom?« — »Ne!« Vsi so umolkni. Po kosilu pravi mati: »Janez, preobleci se. Greva na obisk.« In sta šla po tisti cesti, do tistega okna, do tistih vrat. Tam sta pozvonila. Prišel je odpirat znani »neznanec« in se je smehljaj, Janezu pa vroče. »No, Janez, zdaj se pa gospodu predstavi, potem se mu oprostí in ga vprašaj, koliko si mu dolžan. Saj imaš hranilnik.«

Zgodba je iz mesta, pa je lepa.

V vsakem otroku je treba poiskati najobčutljivejše mesto njegove duševnosti, pa zadenemo v živo brez palice.

Take vrste kazni niso prav za prav več kazni. Otrok jih ne čuti kot zlo, ampak kot neizprosno pravico, ki mu pa nikoli ne jemlje volje popoljšati se. Kazen je varuhinja reda, če služi; če pa vlada, ne diši prav nič po vzgoji, ampak po dresuri. Dresiran človek je pa številka, s katero lahko množiš, a drugega nič. Kadar koli bi učitelj segel po kazni, bi moral ponoviti stavek: Le kdor ljubi, sme kaznovati.

N a g r a d a je manj priznana, a tudi manj grajana kot kazen. Tudi redkeje služi. Nekateri jo popolnoma zanikajo — češ, da jemlje otroku čut dolžnosti. Vendar mislim, da je tudi potrebna. Saj je v vsakem človeku razvit gon po priznanju. Seveda je spet mnogo odvisno od tega, v kakšni obliki nastopa. Če jo napoveš, da izzoveš v učencih tekmovanje v delu, je delu samemu v korist; onim ubogim malodušnim otrokom pa, ki si tekmovanja niti ne upajo udeležiti, v veliko škodo. Učitelj, ki tako dela, bi moral razredna tekmovanja napovedati tako, da bi bili lahko kdaj tudi zadnji prvi. Saj ga menda ni otroka, ki bi vsaj za eno stvar ne imel zmožnosti.

Priznam, da za taka tekmovanja z razpisano nagrado nisem preveč vneta. Lova za rekord je na svetu že dovolj in postaja ogaben. Tudi mi razredni zvezdniki in zvezde niso preveč simpatični, ker izgube svojo pristranost. Uporabljam nagrade vedno nenapovedane. So to največkrat častna razredna dela. Darilo zasluži le izredno dejanje, n. pr. če se učenec v korist svojemu tovarišu nečemu odreče, ali celo zavoljo njega molče

trpi. Ali če se je pokazal pri nekom izreden uspeh, h kateremu pa je več pripomogla pridnost kot nadarjenost.

Nagrada, če je pravično podarjena in če je o pravem času, ne sme nikoli zbuditi v sošolcih zavisti, ampak resnično sočustvovanje veselja. Onega, ki jo je prejel, pa dviga k izpopolnjevanju.

Torej:

Kazen in nagrada — dva antipoda — dve vzgojni sredstvi, o katerih se pedagogi večno prerekajo. Mnogo lahko izboljšata, če služita, mnogo izpridita, če gospodarita.

Praktični pedagog ju ne odklanja. Spretno ju suče v svojih rokah in zraven prisluškuje pameti in srcu.

B. Kajtimar

## Ocenjevanje učiteljstva

Iz nadzorniških krogov

Pri presojanju in ocenjevanju učiteljstva naj ne gleda šol. nadzornik prav nič na osebo, temveč samo na stvar. — Ocena mora biti pravična, v vsakem pogledu objektivna, stvarna. Nikdar prestroga, pa tudi ne predobra. Splošno so ocene učiteljstva predobre, ker je nad 50% odlično ocenjenih, ostali pa skoraj prav vsi s prav dobrim, tu in tam je še kak dober, redkokje kak »slab« in še manj nezadosten. Tako ocenjevanje je prej nadzornikova slabost kot vrlina. Vsak učitelj sam prav dobro ve, kakšna ocena mu gre. Po svojem spoznanju pričakuje morda dobro, kvečjemu prav dobro, proti pričakovanju pa prejme celo odlično oceno. Tovarishi, morda boste malo manj hvaljeni med učiteljstvom, ako boste strožje redovali, sigurno pa bo vaša avtoriteta večja, če boste redovanje resneje vzeli v pretres. Poznal sem nadzornika, ki je v vsem okraju eno samo učno osebo redoval odlično, pa zato ni prav nič trpel na ugledu, spoštovanju ali priljubljenosti; obratno: imeli so ga za poštenjaka. Preden koga ocenite, premislite dobro, kakšne vrline ga dičijo kot učitelja, kakšne kot vzgojitelja, na kakšnem glasu je med učiteljstvom, med ljudstvom, v kakšnem odnosu je do mladine, kakšni so njegovi učni in vzgojni uspehi v šoli, izven šole, na kakšen način kaže zanimanje do šol. problemov, v čem se kaže to zanimanje. Morda se vzorno pripravlja na pouk, ali je mogoče vidna njegova iniciativnost, ambicioznost v domačih krajevnih učit. svetih, morda predava na učiteljskih konferencah, zborovanjih, se li pojavlja v pedagoški književnosti, išče li stikov z roditelji na roditeljskih sestankih, obiskuje morda razne nadaljevalne tečaje, vodi kmetijsko-gospodinjске nadaljevalne šole, tečaje, vodi pevske zборе itd. Uvaževati je tedaj nadzorniku vse pozitivne strani, prezreti pa ne sme tudi negativne plati. Taka negativna plat za učitelja je lahko tudi preobilica izvenšolskega zaposlenja. Če mu čas in zmožnosti dovoljujejo, je sicer prav, da se udejestuje tudi

izvenšolsko, nikdar pa ob tem pozabiti ne sme, da je prvo in glavno njegovo delo v šoli, saj je v prvi vrsti plačan za delo v šoli. Velika negativna stran je za učitelja pomanjkanje ugleda, ki si ga lahko zapravi na prav različne načine, posebno tak, ki se ne zaveda učiteljskega poklica in ne gleda nič na svojo osebno in stanovsko čast. Taki pač ne zaslužijo odličnih ocen. Odličnih ocen tudi taki ne zaslužijo, ki ne gledajo na to, kako se učenci obnašajo izven šole — izgovarjaje se, da to ni njih delo, da niso policaji. Tudi tisti, ki po svojem zadržanju v službi in v službenem kraju kažejo svoje brezversko mišljenje, politično nestrpnost — ne zaslužijo odličnih ocen, ker nimajo pravih pedagoških lastnosti. Tovariši, kdor se udeleži kake narodne proslave, se bo zadržal na proslavi tako, kot se omikancu spodobi, isto se po vsej pravici pričakuje od učitelja, ki naj širi omiko med ljudstvom.

Dovolite mi, da navedem nekaj rezultatov, kako je ocenjeno učiteljstvo v nekaterih okrajih. — V okraju X je bilo učiteljstvo ocenjeno: odličnih 29%, prav dobrih 69%, dobrih 2%, slabih ni. To se še prenese, dasi je odličnih nekaj odstotkov preveč. Težje je umljiva na pr. taka ocena: odličnih 80%, prav dobrih 18%, dobrih 2%. Neverjetna pa je tale ocena: odličnih 90%, prav dobrih 10%, dobrih 0%, slabih 0%. Blagor okraju, ki ima tako učiteljstvo.

Še težje pa je umeti na pr. taki oceni:

1. Odličnih 90%, prav dobrih 10%;
2. odličnih 92%, prav dobrih 8%, — dobrih, slabih 0%.

Kdor more kaj takega verjeti, bo gotovo zveličan. Vsekakor so nadzorniki, ki imajo tako učiteljstvo, vredni zavidanja. Po mojem mnenju zaslužijo ali zlato medaljo ali pa modro polo. — Pa še nekaj konkretnih slučajev. — Nadzornik je opisal učitelja sledeče: X. Y. je vnet za šolo, je jako marljiv, točen, vesten, se resno zaveda vzvišenosti poklica. Upošteva in spretno uvaja moderna načela pouka in vzgoje, uvažuje koncentracijo in aktivnost otrok. Vedenje popolnoma korektno v šoli in izven šole. Splošna ocena: odlična. Drugi nadzornik pa je ugotovil pri istem učitelju: Učenci še poštevanke niso znali, niso poznali niti konvencionalnih zemljepisnih znakov, niti prve kitice »Bože pravde«, da bi jo umeli v slovenščini, se jim še sanjalo ni. Vaški veljaki so se spodtikali nad vedenjem tega učitelja. — Ali šolski upravitelj X. Y. Sposobnost odlična, metoda ustaljena, uspehi odlični, vnet za šolo, udeleži se vsestransko, vedenje popolnoma korektno. Drugi nadzornik pa je ugotovil, kakor sledi: Večino uradnih knjig ne vodi, ker so nekam izgubile, šolska knjižnica sploh ne posluje, nos ga izdaja, da je alkoholik, ljudstvo toži o neredu, ki vlada v šoli itd. itd.

Dovolj. Navedeno zadostuje, da tako ne gre. Tudi v učiteljskem stanu je približno tako kot v razredu: 10% odličnih, 30% prav dobrih, 40% dobrih, 15% slabih in nezadostnih — 5%. Kaj pravite drugi k temu?

## Šola v službi narodne vzgoje

Danes veliko bolj podčrtavamo pomen naroda, narodne vzgoje in narodne obrambe, kot je to bilo včasih. Vsak narod doživlja danes v tem oziru na svoj način nekak preporod, ki bi se dal primerjati — ne toliko po svoji podobnosti in vsebini kolikor po svoji notranji dejnosti — v zgodovini samo še z novohumanizmom in z romantično dobo. Seveda se čuti ta preporod v smislu narodnosti (nacionalizma) danes v drugačni meri in obliki kot kdaj koli v preteklosti, saj do devetnajstega stoletja ne moremo še govoriti na splošno o kaki posamezniški kulturi v smislu demokracije, ko se je kultura in vse javno življenje z malo izjemo uporov in puntov širših plasti narodov odigravala le po graščinah in gradovih v izbranem krogu plemiških oblastnikov. Tako lahko rečemo, da je šele doba romantike začetkom devetnajstega stoletja vrgla na široka narodna tla in v široko evropsko javnost oklic narodnih vrednot kot osnovnih kulturnih dobrin. Vendar se tudi ta apel močno loči od današnjih narodnostnih gesel po obliki in načinu. Saj je šlo tedaj bolj za spontan izbruh spoznanja in čuta za narodne vrednote in ostaline, ki se je kazal posebno v umetniških krogih posamičnih narodov. Danes, kakor tudi ima narodnostni pokret v posameznih narodih skupen narodnoprereden in narodnoobramben prizvok, je pri posameznih narodih vendarle ta glede svojih kulturno-političnih osnov in vzmeti različen.

To razliko v narodnostnem preporodu pa nahajamo danes pri raznih narodih tudi v tem, kako na globoko in na široko je narodnostna preporodna misel v tem pa onem narodu zasidrana in razživiljena. V tem smislu bi ugotovili lahko zanimive nianse vse od povsem znacionalizirane naroda oziroma države (kakor n. pr. Italije in Nemčije) pa do povsem v drugo sodobno ideološko skrajnost nastrojenega naroda, oziroma države, ki je — tudi že v tem zadnjem dvajsetletju po svetovni vojni — doživela socialen preporod (Rusija!). Med obema skrajnostima iz tega ideološko preporodnega stališča, ki imata tudi sicer v kulturnem, svetožornem smislu svoj povsem različen ustroj, niha danes kultura evropskega človeka, ne da bi se mogla že ustaliti in najti svojo zlato sredino v medsebojni oploditvi in harmoniji. Dočim socialna kultura, ki temelji na socialnem čutu posameznika, stremi po pluralistični, internacionalni družbeni ureditvi, pa narodnostna kultura, ki temelji na živem občestvu naroda in zavesti o njem, stremi po notranji, nacionalni osredotočenosti posamičnega naroda v smislu samoohranitve in samoobrambe.

Šola je bila sicer od svojih začetkov vedno več ali manj v službi vzgoje, samo da je ta zadobivala v raznih dobah in časovnih kulturnih strujah različni vsebinski poudarek. Če današnja doba predvsem naglašá narodnostno kulturo, je razumljivo, da se stavlja in celo mora stavljeti tudi šola na svoj način v službo narodne vzgoje. Saj je šola pač tista človeška ustanova, ki oblikuje mladino v dobi, ko je človek najbolj občutljiv in ko

ga je mogoče tako ali drugače preusmeriti. Mi seveda ne moremo priznavati pretiranega nacionalizma, ampak je prav, da poudarjamo tisto narodno zavest, ki je vsakemu narodu in človeku kot potrebna samozavest nujna kulturna vsedlina.

Treba nam je samo premisliti, koliko je bilo te zavesti v naših slavnih prednikih: umetnikih, pisateljih, pesnikih, gospodarstvenikih, politikih, duhovnikih, znanstvenikih in kulturnih delavcih sploh. Treba se nam je samo poglobiti in dojeti duhá njih številnih stvorcev in del, ki prevevajo njih prvenstveno živo in močno narodno zavest. Treba se je dalje ozreti v vzgojo in napore v tem smislu pri drugih narodih.

Zato je potrebno, če ne samo po naših narodnih društvi in časopisu ter drugje, ampak predvsem tudi v naši šoli, njenem pouku in vzgoji, da pregledamo vse možnosti, da se za naprej narodna vzgoja tudi s te strani kar najbolj pospeši. Premisliti bi bilo treba, če ni na dodanašnjem sistemu naše šole kaj zaviralnih momentov v tem pogledu in, če te najdemo, jih bi bilo treba odstraniti. Dalje pa bi bilo treba tudi pregledati in preurediti vsa pomagala: učbenike, učila in vzgojna navodila ter pouk in vzgojo po naših šolah popolnoma preusmeriti v pravilnem, zdravem narodnem duhu.

Če poudarjam narodno vzgojo po naših šolah v pravem, zdravem duhu, seveda ne odobravam načina nacionalne vzgoje, kakor se je ta pri nas do absurdnosti že forsirala in negovala v prejšnji dobi, zlasti okoli l. 1930. Mislim namreč na tisto narodno vzgojo, ki temelji na osnovi resničnih in prvobitnih narodnih vrednot in samobitnosti, ki jih ustvarja in poživlja jezik, slovstvo, značaj in zgodovina ter duh stvorcev in del narodnih prednikov in voditeljev. Vsi dobro vemo, da so nekateri poskušali še nedavno pri nas preko vsega tega uvajati drugačnega duhá in posili pri krojevati tuje vzorce našim razmeram. Zadnji čas je bil, da se je temu neplodnemu ravnanju napravil konec. Slovani smo že po naravi tako zelo razčlenjeni, da je treba našim vzgojiteljem in politikom izbrati čisto drugačna pota in sredstva, kakor pa jih izbirajo drugi. Vse metode morajo izhajati iz nas samih in se ozirati na naš poseben značaj in ustroj. Mi pa, namesto, da bi se potrudili in iskali predvsem teh zdravih, naravnih metod, smo hlatali po drugih in tako tratali dragoceni čas za pravo sizifovsko delo. O tem nam priča tista nezdrava zagrenjenost, ki jo je takšno ravnanje nujno vzbujalo in ki bi bila kmalu prava slana in rja za našo zdravo narodno rast, da bi se kmalu vse katastrofalno končalo, če bi šel ta proces kaj dalje.

Tu bi lahko navedel polno primerov, ki kričijo po preusmeritvi šole v tem narodnoobrambnem pravcu. A naj navedem nekaj možnosti in načinov, kako naj bo odslej šola v službi prave narodne vzgoje. Predvsem bi bilo treba i v tem pogledu osvojiti popolnoma splošni vzgojni princip življenjske bližine in domorodnosti ter po njem najprej seznaniti dodobra našega otroka z domačim okoljem, s preteklostjo in vsestranskimi zanimivostmi ter kulturnimi vrednotami domačega kraja.

V pogledu slovstva na primer bi morali otroci najprej in predvsem dobro poznati velike može in kulturne delavce dotičnega kraja, najprej in predvsem svoj kraj, ki bodo v njem tičali več ali manj vse svoje življenje: v geološkem, socialnem, zgodovinskem, verskem, gospodarskem in drugem oziru. Iz ožjega svojega kraja pa bi spoznali potem tudi ves okraj in sosednje okraje, sploh svoje bodoče življenjsko okolje. Potem šele, ko človek dobro spozna svoje okolje, se more s pridom razgledati tudi dalje in pravilno vrednotiti tudi oddaljeneje in tuje. Če naj ta princip velja za ljudsko šolo, pa ne izgubi svojega pravega jedra tudi za srednjo šolo. Tudi tu se je doslej marsikaj postavljalo na glavo v tem pogledu.

Predvsem bi bilo treba zato izpremeniti ves šolski sistem pri nas in učne knjige. Najvažnejši v narodnovzgojnem pogledu so gotovo učbeniki narodnega jezika, narodne zgodovine in domovinoznanstva sploh. (Zadnji čas je, da se je pričelo tu izboljševati in smo dobili letos krasne čitanke za nižje razrede srednjih šol ter prva berila za ljudsko šolo.) Tu se je doslej toliko zagrešilo, da se bo o tem še pisalo in govorilo. Našim šolam so pa potrebna v tem smislu še druga pomagala, predvsem razni pregledi, karte, zemljevidi in filmi, kakor jih imajo že drugi narodi, ki bi jasno in nazorno predstavila naši mladini domače prilike in razmere, zemljo in prebivalstvo v preteklosti in sedanjosti. Predvsem je tudi treba, da šola opozarja na čistočo in pristnost domače govorice in jezika, da se iz nje iztrebijo razne tujke in neslovanske izposojenke. Učitelji in vzgojitelji naše mladine bi morali biti vsi kot eden prežeti izredno žive narodne zavesti, tako da ne bi podajali po šolah zgolj mrtvo in hladno enciklopedično znanje, ampak naj bi njihove razlage in podajanja preveval ogenj ljubezni do naroda in države. Potem tudi nujna navodila in smernice v tem narodnovzgojnem pogledu ne bodo sprejete kot nekaj vsiljivega, ampak kot dobro mišljeni in težko pričakovani nasveti za čim poglobljenejšo narodno vzgojo naše mladine.

Otroci oziroma dijaki sami pa bi s svoje strani poleg šole, bodisi izven nje ali v njenem okviru, lahko mnogo storili v narodnovzgojnem in obrambnem smislu. Gojili naj bi pridno svoje narodnoobrambne krožke v svojih društvih s pomočjo in pod nadzorstvom svojih vzgojiteljev ter v njih še posebej spoznavali naš narodnoobrambni položaj. Dragoceno in posrečeno je bilo že dosedanje delo v tem pravcu. Naša mladina je zbirala knjige in obleko za tiste predele našega naroda, ki so vsega tega potrebovali, dopisovala je z našimi izseljenci v zamejstvu, izletovala v obmejne kraje in sodelovala z obstoječimi narodnoobrambnimi društvi. Proučevala in spoznavala je tako naše narodne razmere in še posebej narodnoobrambne prilike, kakor vprašanje tujega kapitala, tujskega prometa, alkoholizma, židovstva, socialnih, gospodarskih, npravstvenih, obmejnih razmer. Naj bi to svoje že pričeto in ponekod že lepo uspevajoče delo v bodoče le še poglobila in razširila. Zelo sodobno in vzpodbudno je slišati, da so maturantje celo svoje abiturientske izlete začeli porabljeni na tak narodnoobramben način. Sploh bi bilo prav, če bi naša šolska

mladina kar največ časa žrtvovala delu v tem narodnoobrambnem pravcu danes! Vzgojitelji pa naj bi ji nudili pri tem stremljenju svojo oporo. Naš učni načrt naj bi obenem z vsem učnim sistemom zadobil to narodno-obrambno lice in smer.

Seveda je res in nedvomno, da je treba v mladini vzbujati predvsem tisto resnost in odgovornost, ki jo bo nekoč usposobila za poklicno delo, a res je tudi in prav tako nedvomno, da smo danes vsi, ki pripadamo temu narodu in tej državi, kot vsakdanjega kruha potrebni tudi tega, čemur pravimo narodna zavest, narodni čut, narodna zavest vsak v svojem poklicu. Nedvomno je zato, da moramo iz narodnoobrambnih ozirov tembolj paziti na kakovostno raven naše šole in znanja, a da moramo po Gregorčičevem geslu: Kar more, to mož je storiti dolžan! gojiti danes poleg svojega poklicnega in stanovskega dela v šoli z vso vnemo tudi narodnega duhá, v katerem temelji naš obstoj in razmah v bodočnosti. Tega bi se moral zavedati vsak resen narodnjak, vsak vzgojitelj, vsaka šola, pa tudi šolska oblast, ki bi naj čim prej v ta namen ustanovila poseben narodnokulturni svet, kjer bi najvodilnejši in najzavednejši naši možje napravili zadeven načrt za narodnovzgojno preureditev našega šolstva. Ta načrt, ki bi bil v tem narodnovzgojnem pravcu izdelan, pa naj bi se začel tudi čim prej izvajati v vseh mogočih in potrebnih smereh po naših šolah. Potem bomo vsi lahko zadovoljni, ker bomo tako storili svojo časovno in narodno dolžnost.

## Narodna kultura

---

Prof. Ema Deisinger

### **Psiha slovenskega naroda**

(Nadaljevanje.)

Slovenski narod ima premnogo pravljic in pripovedk, ki pa so večinoma lokalizirane; največ jih kroži po Štajerskem, a tudi Kranjska ne zaostaja, najmanj pa jih ima zbranih v Kranjski Gorenjska. Ne smemo pa gledati na te pravljice in pripovedke iz enostranskega vidika literarne vede; prosmatrati jih moramo s psihološkega vidika kot iracionalno stvaritev slovenske psihe, ki ljubi čudorednost in ki je z mitološkim čarom obžarila tudi pojave in dogajanja v naravi.

Razgibana ljudska domišljija je zatorej kumovala številnim vraževernostim ter mitološkim in demonskim bitjem. Prav v tej osvetljavi imajo Gorenjci velik delež na kumovanju, kajti njihova fantazija je talno vsebino vidnega sveta vedno sproti inkarnirala v čudorednih, bajeslovnih demonskih bitjih, kakor so: Vedomci, Čarostrelec, Torklja, Kombal, Kresnik, Vehtra baba, Povodnji mož, Mora, Vešče itd.

Ta demonična bitja ne stopajo pred človeka kakor kos mrtve prirode, ampak žive svoje posebno izrazito življenje v vlogi naklonjenosti ali nenaklonjenosti do človeka. Ne gre toliko pri teh pripovedkah in bajkah za poosebljanje naravnih sil, ampak za značaj slovenske psihe, ki v svežih in živih barvah projicira svoj matični element na ta ali oni del naše domovine.

Poosebljanje teh naravnih sil nam izpričuje globoko sožitje ljudske duše z naravo. Nagnjenost k mističnosti je dopolnila tudi zgradbo naše narodne, versko-nabožne poezije.



Gorenjcem ne manjka stvariteljske sile in epične gorečnosti. Zavest močne življenjske volje se je izsanjala tudi v narodni poeziji, v pravljicah, bajkah in pripovedkah.

Notranji koncept Gorenjcev je gibek in borben; tisto kar se je v njih miselnosti gojilo in vzdrževalo po ustnem izročilu, se kot živ občutek preliva tudi v poezijo, pravljico, bajko in pripovedko.

Patriarhalno življenje kmeta, družinsko vez, vasovanje in pirovanje lahko razberemo iz naših narodnih pesmi, sicer pa je v njih nakopičeno toliko vedrine in šegavosti, toliko preproste duhovitosti, da lahko rečemo, da ozkost naših razmer ni posebno globoko odjeknila v slovenskem človeku, le borbe za domačijo, zemljo (grunt) se odigravajo česče s pravcato dramatično napetostjo.

Bajeslovni in čustveno mistični svet se nam pa razkriva v vsej vraževerni pomenljivosti v pripovedkah o urokih, o ukletstvih, začaranjih in odklinjanjih. Ljudstvu najbolj priljubljeni so motivi o ukletstvih; o groficih, ki so uklete v kačo ter jih je treba reševati, a rešitelj pa mora iti skozi težke preizkušnje. Niso pa vse tovrstne pripovedke zgolj grozničave vsebine, ampak imajo tudi romantični čar, ki je svojstven slovenski psihi. Čimbolj pa je preprosto ljudstvo postajalo izobrazeno, tembolj je ugašala moč teh pripovedk. Zanimive so po Gorenjskem tudi pripovedke o zmaju (lintvernu), ki se vzdigne iz močvirja in povzroči strašen vihar, dalje o divjem lovcu ali nočnem jagru, ki se plazi brez glave v temnih, viharnih nočeh po gozdovih in s puško na rami zasleduje divjad.

Uglabljanje v psiho slovenskega naroda bi ostalo na površini, ako bi ne upoštevali tudi teh romantično grozničavih pripovedk o ukletstvih in odklinjanjih, v katerih je skrita ljudska zahteva, da božja kazen doleti skopo in trdosrčno grajsko gospo. Tenkočutno primerjanje teh pripovedk o ukletstvih, ki krožijo po naši domovini, nas vede do spoznanja, da variirajo sicer po socialni stopnji, ne pa po vsebini in zasnovi kazni. Skopost, trdosrčnost, lakomnost in druge socialne pregrehe obsoja ljudska etična volja z zahtevo po božji kazni. Vsa ukletstva slone torej na tem jedru božjega kaznovanja. Čim trši je bil socialni odnos v fevdalni dobi med graščakom in ljudstvom, tem bolj je užaljena ljudska duša hlepela po pravični kazni božji, ki naj doleti zatiratelje.

Najbolj romantično bujen je tisti del pripovedk, ki govore o reševanjih in odklinjanjih; v njih je še najbolj pogoden romantično-etični utrip ljudske duše. Reševalec more biti samo oni, ki je brez greha, da nimajo pošasti do njega moči. V teh pripovedkah se zrcali tudi bogata iznajdljivost v fabulistični koncepciji.

Slovenski narod, ki je v gmotnem oziru moral skozi vekove dovolj trpeti, je vtensnil v okvir svojih narodnih pripovedk tudi prikupen in vabljev sen o bogastvu. Če bi slovenski narod sodili po bogastvu, o katerem govori v svojih narodnih pripovedkah, bi bil najbogatejši narod pod soncem. Ne smemo pa zopet reči, da so vsa izročila o zakopanih in skritih zakladih vedno le pravljica snov, ampak imajo nekatera več ali manj zgodovinsko podlago, kajti mnoge ljudske pripovedke o zakopanih zakladih so se naposled izkazale za resnične. Izkopavanja so potrdila, da so bili na istem mestu resnično skriti zakladi, — rudniki Rimljanov. Na Kranjskem so imeli Rimljani mnogo rudnikov. Iz predzgodovinskih časov pa je tudi dosti stvari obležalo v naši zemlji. Izkopavanja so potrdila, da je vprav v naših krajih iskati vire bogastva starih narodov. Predzgodovinski prebivalci so pri nas kopali rudo, jo topili in narejali iz nje razna orodja. Prebivalci hallstattske dobe so bili pri nas prav gosto naseljeni, zlasti najdemo mnogo njihovih naselb, tako imenovanih gradišč na Gorenjskem. Gradišča so bila naselba vrhu griča ali hriba; obdana so bila krog in krog s koli in opletena s protjem. Sredi hriba so imeli pašnike za živino, kajti polja še niso obdelovali. Na kakem hribu je bilo toliko stanovalcev, da so imeli svojega kralja. Ta kralj je imel lepo bronasto čelado in bronast pas. V pasu je imel vtisnjeno svojo podobno. Imel je tudi svojega konja, ki ga je jezdil. Konj je imel lepe okraske okrog

glave, bronaste ovne in kozličke. Ko je kralj umrl, so njemu v grob položili poleg drugega imetja tudi konja, da bi ga na onem svetu lahko jezdil. K nogam so mu dali več lepo okrašenih in izdelanih loncev in drugih posod, da bi si na onem svetu lahko kupal. Lonce in druge predmete umrlih kraljev, kakor pasove, čelade itd. so našli raziskovalci v grobovih na Gorenjskem. Poleg gradišč so bili redno tudi plavži in topilnice, na katere so takisto naleteli starinoslovci in raziskovalci. Pri vasi Bitnje na Gorenjskem je veliko grobišče iz hallstattske dobe, v Bohinju so n. pr. žgani grobovi, v katerih so našli igle, zaponke, ki imajo obliko konjskih glav, kozlov in drugih živali, na Bledu mnogo predzgodovinskih gradišč. Vrh tega so na Bledu odkrili tudi znamenito grobišče iz časa preseljevanja narodov in naseljevanja Slovencev. Tudi v Kranju so naleteli na znamenite prilozke iz grobišč. Na Šmarjetni gori pri Kranju in njegovi bližnji okolici takisto na žgane grobove iz hallstattske dobe, na gradišča in na ostanke iz grobišč. V okolici Skofje Loke je več predzgodovinskih grobov z zanimivimi najdbami, prav tako na hribu pod gradom. Ob cesti na Poljane je bilo nekoč mnogo gomil, na katere so naleteli naši ljudje; tudi rimski grobovi so tam.

Šmarna gora, Dobrova, Rožnik pri Ljubljani so znana predzgodovinska bivališča, zlasti na Rožniku najdemo v hosti proti severu več gomil, ki pa še niso vse prekopane. Predzgodovinski prebivalci so imeli svoja stanovanja tudi na Ljubljanskem gradu; sledovi grobišč vodijo celo tja do cerkve sv. Florijana. Prav tako so bila predzgodovinska stanovanja na Golovcu, dalje ob Dolenjski cesti i. dr.

Sicer nimam namena naštevati predzgodovinska najdišča po Gorenjskem, dokazati hočem s tem le, da ljudske pripovedke o zakopanih zakladih niso povsem brez zgodovinske podlage. Še danes mnoge prav živo krožijo med ljudstvom, nekatere izmed njih pa se odlikujejo po izredni romantični zasnovi. Pri presoji teh pripovedk je treba razlikovati, kaj je ogrnjeno v zgodovinsko odelo in ima zvezo s preteklo dobo, kaj pa je le romantična ljudska iluzija, kajti kot rečeno, slovenska duša ljubi čudoredne in mitološko pobarvane prizore.

Dvigniti zakopani zaklad je namreč po ljudski pripovedki zvezano z nešteti nevarnostmi, nič manj niso hude preizkušnje in skušnjave kakor pri reševanju ukletih bitij. Zakopane denarje pa straži zelen vrag. Take denarje more dvigniti le oni, ki se vragu zapiše z dušo in telesom.

Denarji cvetijo ponoči, in sicer z modrim plamenom, denarje pa, ki cvetijo podnevi ali v zori, straži duša onega, ki jih je zakopal. Tudi v ris je treba hoditi. Kdor hoče v ris, mora imeti enoletno leskovo šibico in črnega mačka. O ponoči začno vsakovrstne grozne stvari na človeka padati, n. pr. žareča brana, goreč voz sena itd., pa pri risu se vse razkadi. Naposled pride hudič in prinese, kar želi tisti, ki je v risu. — Pripovedke nasvetujejo kot najpripravnejši čas stopanja v ris sveto noč. Vzeti se mora kol, na katerem se je snopje sušilo, a ta kol je moral biti čez vseh svetnikov dan na polju. Kol se mora zabiti v zemljo na križpotju, okrog kola pa se mora potegniti z leskovo šibico ris. Kdor v risu stoji, vidi vsakojake strahovite prikazni, divje zveri, žareče bike, gnusne kače itd., ki pretijo in silijo človeka, da stopi iz risa, česar pa nikoli ne sme storiti, sicer ga takoj vrag vzame. Ko vidi vrag, da človeka ne more prevariti, mu vrže v ris vrečo denarja, vendar pa se mu mora poprej z dušo in telesom zapisati.

Po Gorenjskem se kar bohota niz takih in sličnih pripovedk o zakopanih denarjih, nekatere variirajo med seboj le po načinu klicanja hudiča.

Mnoge pripovedke o zakopanih zakladih pa se osredotočajo na jame in votline. V škofjeloški goratini je vse polno takih jam, ki so jim Gorenjci v domnevi, da se skrivajo v njih zakladi, nadeli ime »zlata jama«.

Mnoge votline in jame, o katerih pripoveduje ljudstvo, da so v njih skriti zakladi, imajo res bogastvo rud. To so povečini opuščeni rudniki izza rimskih časov. Triglavski skupek je bil za časa Rimljanov znan po bogastvu rud, Rimljani so imeli tam mnogo železnih rudnikov. Mnogo rudnikov so imeli Rimljani v

Bohinju, o čemer nam pričajo ostanki plavžev in topilnic. Tudi okoli Železnikov, Kroke, Kamne gorice (rudnik in kamnolom), dalje na Jesenicah, Bohinjski Bistrici in Javorniku so imeli Rimljani rudnike, plavže in topilnice. Mnogo takih jam z morebitnimi zakladi rude je tudi v Bohinjski Beli, največ pa na bohinjski meji. Mi bi pravcato »sedeli na zlatu«, če bi bili v teh jamah tudi res zakladi, o katerih sanja ljudstvo.

Se več pripovedk o zakopanih zakladih pa kroži okoli razpadlih in porušitih gradov. O ogromnih zakladih nam priča izročilo, da se nahajajo na Starem in na Malem gradu v Kamniku.<sup>1</sup>

Pripovedke o zakopanih zakladih imajo tudi mitološko zvezo s poganstvom. Ime božanstva je ljudstvo prekrilo z imenom vrag. Kjer so se nahajala bogata poganska svetišča Rimljanov, tam so po ljudski pripovedki tudi skriti in zakopani ogromni zakladi. Več Neptunovih svetišč se je nahajalo v naših krajih, v Ljubljani, kjer je sedanja križanska cerkev, v Gamelnjih je bil n. pr. tempelj boginje Karnije, v Sp. šiški tempelj Herkula-Saksana, v Trojanah se je častila boginja Hekata, na drugih krajih pa so zopet častili Mitrasa in mu postavljali svetišča, v Št. Vidu pa je bil tempelj Cerere.

Stara predzgodovinska naselbina je bil tudi Kranj, za časa Rimljanov trdnjava Santicum, zato je tam dovolj izkopanin.

Blejsko jezero so že Rimljani zaradi bogastva imenovali Lacus auracius, poganski Slovenci pa so na otoku sezidali svetišče boginje Žive. Ob jezeru je gorak vrelec, ki ima 23° C toplote; ima v sebi mnogo ogljikove kisline, magnezija, apna, sode, železa itd. V prejšnjih časih je bil ob jezeru še drug vrelec, ki pa ga je neki oskrbnik gradu briksenških škofov pustil zamašiti.

Na loškem hribu pri Sv. Ožboltu so tudi poganski Slovenci postavili malika, a po pokristjanjenju so ga prekucnili čez grič, njegov tempelj pa predelali v cerkev.

Pričanja o zakopanih zakladih v naši zemlji so torej v mnogih primerih simbol in spomin zgodovinske preteklosti. Te ali one pripovedke so vsrkale vase mnogo od ugasle resničnosti iz predzgodovinskih in rimskih časov, slovenska duša pa jim je pridejala iz svojega elementa še romantični čar. Vobče slovenska duša ljubi temne, razburljive, grozničave, težke in napete, dvoumne, tajinstvene in mistične podobe, zato je vtisnila to znamenje tudi pripovedkam. (Dalje.)

## V letu 1939 zgrajena šolska poslopja

Da bi spoznali požrtvovanja slovenskega naroda za ljudsko šolstvo, se mi zdi potrebno, da podam pregledno sliko, kako in kje so v preteklem letu zgradili nova šolska poslopja.

Vsaka nova šola je potrditev, da ljudstvo v svojem bistvu ni nasprotno šoli. Nasprotniki so le posamezniki, ki so jim lastni egoistični interesi več kot splošna ljudska blaginja. Najbolj običajno agitacijsko sredstvo proti novi šoli je takim ljudem občinsko gospodarsko stanje. Na to se izgovarjajo, mislijo pa le na lasten žep. Ali ve kdo, da je bila že kaka občina prodana zaradi zidave novega šolskega poslopja? Pa pustimo rekriminacije in pogledimo po banovini, da vidimo, kaj je v tem pogledu novega v letu 1939.

1. Na 830 m visokih črnovrških grebenih, sredi gospodarsko šibkih kmetij, stoji dvonadstropno šolsko poslopje, ki je v ponos občanov in v občudovanje še z onstran meje.

<sup>1</sup> O velikanskih zakladih na Malem gradu mi je češče pravil tudi moj pokojni oče. — V resnici je že večkrat poskušal kdo kopati v skalovju Malega gradu, a delo je moral ustaviti zaradi nevarnosti za mesto. Skriti zaklad izvira baje od Veronike.



Sl. 1. Gornji vrh



Sl. 2. Lučine



Sl. 3. Rovt. Žiberše

2. V občini Dobernič niso naklonjeni hribovcem iz Gornjega vrha. Izgovarjajo se na slabo gospodarsko stanje občine. Otroci se jim ne smilijo prav nič, zato nasprotujejo hribovski zahtevi po šoli. Pa so se hribovci sami zavzeli za šolo. Zmenilo se je 18 posestnikov z bansko upravo, da bodo zgradili šolo, in danes jo že imajo. (Glej sliko 1.) Preprosta je. Učilnica pa je zelo lepa, ima prostor za pisarno in druge pritikline. Nekaj korakov proč od šolskega doma pa stoji hišica, v kateri bo imel učitelj začasno samsko stanovanje. Od šole je lep raz-

gled po Dolenjskem. Otrok je samo 30. Najbližnja železniška postaja je Trebnje, kamor je uro hoda.

3. V Rovtarskih Žiberšah je bilo dograjeno lično šolsko poslopje z eno učilnico in upravnimi prostori ter s stanovanjem za učitelja. Poslopje stoji v lepem kraju Planina, od koder je lep razgled. Pri šoli je tudi lep vrt. Otrok je 45. (Glej sliko 3.)

4. V Lučinah so imeli doslej najeto kmečko sobo za šolo, ki je zadostovala komaj za družino. V njej se je gnetla ljudska šola s 137 otroki. Danes pa je že stvar drugačna. Lučine, ki so 639 m nad morjem, so dobile novo dvonadstropno šolsko poslopje z dvema traktoma, en trakt z učilnicami, drugi s stanovanji. Gradbeni stroški znašajo 450.000 din. Posebnost te stavbe je, da ima vsaka učilnica svoj predprostor in svoja stranišča. Vse se lahko tudi ogreva. Šola je oddaljena od Škofje Loke 27 km, od avtobusne postaje v Gorenji vasi pa 7 km. (Glej sliko 2.)

5. Enako šolo kot v Lučinah so zgradili tudi na Dolžu v Gorjancih. Ima enake prostore kot ona v Lučinah. Stala je 550.000 din, kar je za revno občino častno in za bansko upravo, ki je občino podprla, tudi. Šola ima tri oddelke in 178 otrok. Od Novega mesta je oddaljena 11 km. (Dalje.)

Slomšek je rekel, da je vse grdo, ako ni pri župniji čedne cerkve in lične šole. Lepa cerkev in prostorna šola sta cele duhovnije čast in hvala, pa tudi hasen.

## Spomini na šolo

Pred šolo sem imel že v zgodnjih letih precej strahu. Saj sem slišal ob vsaki priliki, če sem le napravil kako nerodnost, svarilne besede: »Le počakaj, boš že videl, kaj bo v šoli, če boš tak!«

Zato je bil moj prvi korak v šolo vse prej kot vesel. Sedel sem nekje v sredini kot kup nesreče. Učiteljice sem se zelo bal. Bila je vedno črno oblečena in zelo resna. Rekli smo, da je huda in ji nadelo priimek »ta črna«. Z menoj ni imela dosti opravila, saj sem imel glavno šolo doma. Vsak večer me je učil oče brati in računati in prav kmalu sem obvladal vse črke. Zato mi je šlo učenje v šoli igrave od rok in učiteljica me je večkrat pohvalila. Moj pogum je rastel.

Sedel sem na koncu klopi ob prehodu med dečki in deklicami. Moja soseda na ženski strani je bila sosedova Micka, ki sem ji že doma prav rad načugal: »Mica, Micon, al' hočeš bonbon?«

Tudi v šoli sem ji včasih ponagajal in bil vesel, če je bila huda. Nekoč sem ji pred začetkom pouka pritrtil z žebličkom vogalček predpasnika h klopi. Ob vstopu učiteljice vstanemo in pozdravimo. Takrat je reklo poleg mene »resk« in Mickin predpasnik se je na vogalu pretrgal. Micka pa v jok.

Takoj je bila preiskava.

»Kdo je to naredil?« vpraša strogo učiteljica. Součenec za mojim hrbtom je takoj pokazal name, rekoč: »Tale!«

Učiteljica me hudo pogleda in reče samo: »Po šoli ostaneš tukaj.«

Tisti dan nisem bil prav nič prisoten pri pouku. Tudi vprašan nisem bil. Strašno dolge so se mi zdele ure. Kar naprej me je prešinjala misel: »Zaprto! Kaj bo doma?«

Skoro bolj sem se bal očeta kot učiteljice. Saj mi je neštetokrat zabičal, da bova pošteno »oral«, če bom kdaj zaprt.

Po končani šoli sem sam obsedel v klopi. Učiteljica je spremila tovariše in tovarišice v vežo in slišal sem iz dalje zame presunljivi pozdrav: »Zbogom!«

Vrata se zopet odpro in učiteljica vstopi. Bila je nenavadno resna, da mi je kar trepetalo srce v težkem pričakovanju.

»Zakaj si to storil?« je rekla strogo. Odgovora ni bilo.

»Ali veš, da moraš škodo poravnati? Kaj bodo rekli oče, ker jim napravljaš še take stroške?«

Tedaj me je premagalo. Strah pred očetom mi je šel do mozga in zaprosil sem: »Prosim, če smem domov. Oče so rekli, da me bodo z bičevnikom, če bom kdaj zaprt. Micki bom pa sam plačal.«

Učiteljici je šlo skoro na smeh. Vprašala je: »Ali so oče zelo hudi?« — »O, pa kako!« — »Koliko pa imaš denarja, da boš Micki plačal?« — »Dva krajcarja.« (To je približno dinar.)

»No, potem pa le poravnaj dolgove, a če boš še tak, bom jaz povedala očetu. Za danes naj bo. Pojdi!«

Ucrl sem jo za sošolci in Micki takoj dal svoje edino premoženje, dva uboga krajcarja, ki jih je tudi vzela in šla takoj kupit bonbonov.

Učiteljici sem bil pa vedno hvaležen, ker me je rešila neljubega očetovega zdravila.

V poznejših letih se nisem več sešel s to dobro učiteljico. Pač sem ji pa po tovarišicah večkrat sporočil svoje pozdrave in jo obvestil tudi o prednjem dogodku, ki ga je bila prav vesela. Pisala se je Ernestina Oman-Ihan in je umrla pred nekaj leti.

V Ljubljani smo imeli v prvem polletju četrtega razreda prav strogega učitelja. Pri večini ni bil priljubljen, ker se nam je zdelo, da so gosposki otroci v njegovih očeh nekaj več kot mi kmetški.

S sinom bogatega meščana sva bila nekoč istočasno pri zemljevidu. Spomnim se prav živo, da je moj tovariš slabo odgovarjal in nerodno kazal po zemljevidu. Skoro vse sem mu popravil jaz, ker me je zemljepis prav zanimal. Tudi drugače nisem v tem predmetu nikoli ostal dolžan odgovora.

Ko smo dobili izpričevala, sem na skrivnem pogledal, kakšen red ima dotični součenec. On je imel zemljepis odlično, jaz pa prav dobro. To me je naravnost zabolalo.

Ta učitelj je bil na glasu kot odličen pedagog in je kmalu dosegel prav častno mesto. Po moji današnji sodbi je učil res dobro, poznavatelj otroške duše in vzgojitelj pa ni bil. To mi priča tudi sledeči dogodek:

Vsak teden je hodil po poldruhu uro učiti na neko drugo šolo. Takrat smo bili v razredu sami. Imeli smo lepopisje, nadzoroval nas je pa součenec, ki se je znal zelo prilizovati in ni bil pri nas priljubljen.

Kogar je napisal na tablo, je bil po šoli zaprt. Kdor mu je dal kdaj zemljo ali kaj podobnega, je smel govoriti, pa ga ni napisal. Jaz sem na primer samo pogledal k sosedu, če je že popisal stran v zvezku, pa sem bil že na tabli.

Takrat sem se oglasil: »Saj nisem govoril.«

»Pa zdajle govoriš,« odvrne paznik in še podčrta moje ime.

Zdaj sem ogorčen čakal samo še svoje obsodbe.

Bil sem zaprt, ker tudi učitelj ni pustil, da bi se zagovarjal in iskal prič.

Ta součenec je bil v svetovni vojni tajni ovaduh.

Saj ni čudno: Svojega posla se je naučil že v šoli.

\*

Drugo polletje je prišel k nam nov učitelj. Bil je vedno dobre volje in velik šaljivec. Pri prejšnjem smo se učili iz strahu, pri tem pa iz veselja. Bil je z vsemi enako prijazen in kot tehtnica pravičen. Pri tem sem jaz imel odlično v zemljepisju, a oni bogati součenec le — prav dobro.

Ta učitelj je že takrat gojil prosto spisje in prosto pripovedovanje. Z izpodbudno besedo nam je delal veselje do svobodnega izražanja.

Bil je z nami prav domač in tudi mi smo mu vse zaupali, tudi napake. Od teh nas je prav spretno odvajal in to z mičnimi zgledi in resničnega življenja. Nekaj takh dogodbic mi je ostalo v živem spominu in me marsikdaj obvarovalo kake nerodnosti. Všeč nam je bilo tudi, ker nas je klical s krstnimi imeni ali z nežaljivimi priimki. Meni je rekel Gorenjski Francelj, drugemu Vrhničan, Ribničan, Šišenski župan in podobno.

Ko smo bili že na gimnaziji, nas je na cesti prijazno ustavljal in bil vesel, ko je čul o našem napredku.

Preprostemu, plemenitemu učitelju Avgustu Kleču, ki je imel zlato srce in je bil širši javnosti malo poznan ter ni dosegel kakšnih višjih mest, bodi s tem postavljen skromen spomenik. Saj je vklesal svoja lepa hotenja v mlada srca in nam bo ostal do groba v najlepšem spominu.

Slomšek pravi: »Mladeniču drugi starši so njegovi učitelji, in blagor mu, kdor pride v roke dobrim, modrim učenikom. Oče in mati izredita človeka, izučita kristjana; moža po volji božji, osrečitelja narodov storijo voditelji mladine, ako so mladeničem prava luč, katera sveti in ogreva, ne pa močvirna svetila posvetnih zmot in zapeljivi čar časnega duha.«

# Iz šolskega življenja

## Hospitacijsko poročilo za 4. oddelek.

(Iz beležnice šolskega upravitelja.)

Hospitiral sem, da bi se prepričal, če kažejo učenci tega oddelka luknjičavo znanje. V ta namen sem napravil več poskusov. Na razdeljene jim lističe so morali napisati samostalnike, pridevnike, glagole, zaimke, predloge, števnike, lastna imena.

Rezultat je naslednji:

	učencev	%
1. Samostalnike je prav. napisalo	44 t. j.	93
2. Pridevnike " " "	45 " "	95
3. Glagole " " "	46 " "	96
4. Zaimke " " "	44 " "	93
5. Predloge " " "	46 " "	96
6. Lastna imena " " "	46 " "	97

1. poskus je torej pokazal, da razred ne kaže luknjičavega znanja.

2. poskus: Učenci so imeli napisati ime moža, ki se jim zdi najimenitnejši. Vsi učenci niso pravilno, globlje pomislili, zato so napisali zgolj občna imena namesto lastna. Takih učencev je osem. Ti so napisali samo občno ime »kralj« in niso pomislili, da je tudi med kralji razlika v imenitnosti in veljavi.

36 učencev je pravilno pojmovalo in odločilo, kakor sledi:

13 se zdi najimenitnejši	Dušan Silni;
9 " " "	Prešeren;
9 " " "	Cankar;
2 " " "	kralj Matjaž;
1 " " "	kralj Tomislav;
1 " " "	kraljevič Marko;
1 " " "	sv. Sava.

Če analiziramo zgornji rezultat, pridemo do nastopnega zaključka: Največ jih je za Dušana Silnega. Ti učenci so stari okrog 11 let in prehajajo v dobo, ko jim imponira telesna moč in hrabrost. Za Dušanom Silnim sta dobila največ glasov Prešeren in Cankar. Prav, ker sta res ta dva moža izmed največjih slovenskih duhov. Vsak izmed njiju je dobil po devet glasov. Slučaj, ki ni slučaj, ker je res težko dati enemu ali drugemu prednost.

Za osem učencev tega oddelka ne ekstrira nič, kar bi v življenju še kaj pomenilo. Ti so prepojeni z dinastičnim čutom v toliki meri, da kralj je nekaj, drugo je vse nič. Dva učenca sta še vneta za pravljice kralja Matjaža, enemu imponira kraljevič Marko, enemu hrvaški kralj Tomislav in enemu sv. Sava. Iz navedenega pa je pometi, da se v oddelku posveča potrebna pozornost dinastični in domoljubni vzgoji.

3. poskus: Napisati so imeli, kateri kraji se jim zdijo najimenitnejši. Največ glasov je dobila Ljubljana — 14, Belgrad 7, Maribor 7, Bled 5, Kranj 4, Cetinje 2, Sisek 1, Boka Kotorska 1, Kotor 1, Rožaška Slatina 1, Polhov Gradec 1.

Razdelitev kaže, da so pravilno mislili in sklepali, ker so brzkone navedli kraje, kjer so doma, kar je popolnoma v redu.

4. poskus: Napisati so imeli, kaj bi bili radi, ko bodo veliki.

Vojaški stan si je izbralo 11 učencev: 5 častniški, 3 mornarski, 2 bi bila rada pilota, 1 vojak.

5 učencev si je izbralo duhovski stan, 4 bi bili radi trgovci, 4 zdravniki, 3 inženirji, 2 učitelja, 2 mesarja, 1 profesor, 1 profesor zgodovine, 1 zidar, 1 soboslikar, 1 železničar, 1 tekstilec, 1 avtomehanik, 1 uradnik, 1 ban. — Slika je zanimiva. To, da bi bili radi vojaki, ustreza popolnoma psihi te starostne dobe. Drugi so nemara navedli stan staršev. Zanimivo je, zakaj se je tako malo učencev izreklo za učitelje, za profesorje in uradnike. Vplivi družbe in javnosti.

5. poskus: Rešili naj bi bili nastopno računsko nalogo: 10 in 15 stopinj Reamurja je enako kolikim stopinjam Celzija. Učiteljica me je opozorila sicer, da se tega niso učili, vendar sva poskus pustila, da bi videla, koliko učencev bo sploh prišlo do pravnega mišljenja in sklepanja. Takih učencev je 11. Morda bi bilo prav, da pustimo učencem večkrat tretji take bolj trde orehe.

6. poskus: Končno so imeli napisati molitev sv. Marijo, ki jo vsi znajo. Napis kaže, da molijo premišljeno in počasi. Vsi učenci so napisali besedilo razločno — besedo za besedo, le dvema se je ponesrečila delitev besede in ločila so izostala.

Verska vzgoja je v oddelku na višini, enako splošna. Iv. Hribski.

**Binet — in Simonova metoda za merjenje inteligence.** Vrednost testov. Vprašanje določanja inteligence je že skoraj 50 let na dnevnem redu moderne psihologije.

To, kar imenujemo z navadno besedo »inteligenca človeka«, sestoji namreč iz cele vrste duševnih pojavov, ne pa samo iz zmožnosti za dojemanje, pazljivosti in pomneža. Važna je fantazija, dalje zmožnost primerjanja, kritike, tvorjenja sodb, miselni tempo itd.

Večina metod za merjenje inteligence ima to napako, da so v bistvu bolj preizkušanje pazljivosti, posnemanja in pomneža, kakor pa preizkus duševnih zmožnosti, kakor fantazije, točnega izražanja, tvoritev pravnih sodb itd. Lahko se namreč dogodi, da ima kdo slab pomnež, pa je strogo opazovalec in kritik, ima dar stroge koncentracije in zna naglo tvoriti pravilne sodbe. Na drugi strani pa ima poizkusna oseba zopet lahko izreden pomnež, sicer pa je lahko bedak.

Od francoskega psihologa Bineta in zdravnika dr. Simona sestavljena metoda za merjenje inteligence je sicer preizkušena in določena za razne starostne stopnje otroka, vendar pa ni popolna. Testi so mestoma pretežki za gotovo starostno stopnjo otroka.

mestoma prelahki, deloma pa tudi ne določajo tiste duševne storitvenosti poizkusne osebe, ki bi jo smatrali kot »intelekt«, ampak so več ali manj le pomniške storitvenosti. Testne naloge so tu pa tam le stvar vaje in pomneža, ne pa izrazitega intelekta. (N. pr. naštevanje barv, prstov na roki i. dr.)

Važno je tudi, kako s testi preizkušamo inteligenco otroka. Nikakor ne smemo napraviti pri uporabi testov vtis kake šolske izkušnje. Treba je tudi obdržati popoln mir v kretnjah, v držji in v mišičju obraza, da se ne izdamo, ako z otrokovim odgovorom nismo zadovoljni. Tudi ne smemo pokazati nepotrpežljivosti, ako nas otrok pusti čakati na odgovor. Glavni pogoj pri preizkušanju je, da poizkusno osebo napolnjujemo z zaupanjem.

Pri stavljenem testu se moramo ozirati v glavnem na to, da je otrok vprašanje razumel, četudi se morebiti jezikovno ni povsem dobro izrazil. Testov se ne smemo suženjsko oklepiti.

Važen je tudi kraj izpraševanja oziroma preizkušanja. Okolica in prisotnost tujih oseb vpliva čisto drugače na otroka kakor prisotnost domačih.

Testi za merjenje inteligence imajo torej le relativno vrednost; njihovega pomena ne smemo precenjevati.

Binet sam opozarja preizkuševalce, da testov ne precenjujejo in da njegova metoda ni popolna. On sam da je prišel ob nešteti poskusih do prepričanja, da je metoda sicer uporabna, a teste pa je treba še izboljšati, kakor jih je on sam ves čas izboljševal. Če pridejo za njim drugi, ki bodo hoteli njegovo metodo še bolj izpopolniti, bodo morali upoštevati njegov postopek in njegove izkušnje.

E. D.

**Solske hranilnice.** Ideja o šolski hranilnici se čedalje bolj širi med šolsko mladino. Samo Mestna hranilnica mariborska je prejela od mariborske šolske mladine pri hranjenem žepnem novcu v šolskem letu 1933/39 znesek 50.000 din. Ta znesek bi ne bil nikdar vložen v hranilnico, ako bi šolska mladina pod vodstvom svojega učiteljstva ne začela z varčevanjem žepnega novca. Razrednik (razredničarka) vpisuje v vsakem razredu prihranjene zneske vsakega posa-

meznega učenca in učenke v posebne pole hranilne knjižice dotičnega denarnega zaveda. Tako je šolska mladina mariborska samo v pretečenem šolskem letu prihranila lepo vsoto 50.000 din.

Prva država, ki je v začetku 19. stoletja vpeljala tako šolsko varčevanje, je Belgija. Apostol varčevanja in zagovornik ustanovitve šolskih hranilnic je bil belgijski profesor Laurent. Ta njegova ideja o šolskih hranilnicah je zadela na hud odpor pri učiteljstvu, češ da se mladina s tem navaja na skopost. Temu nasproti je kasneje poudarjal dr. M. Ratkowsky nravno vrednost varčevanja. Boj za in proti varčevanju šolske mladine je trajal več desetletij. Bil je to pravcati pedagoški boj, ki se je širil iz Belgije na nekdanjo Avstrijo in Nemčijo. V ta boj se je vmešal tudi nemški pedagog dr. Ziller, ki je dokazoval nravno vrednost varčevanja, ker navaja zlasti delovne sloje na prevažne čednosti, kakor redoljubnost, pridnost, snažnost, skromnost, ki so v zvezi z varčevanjem. Ako se mladina že v šoli navaja k varčevanju, ji bodo te čednosti, kakor skromnost, pridnost, redoljubnost, postale druga navada. Te čednosti — pravi prof. dr. Ziller — nikakor niso le povprečne čednosti, ampak poglavitve za delovne sloje, kajti one človeka navadijo, da probleme svojega življenja rešuje prav tam, kjer je najtežje, to je ob majhnem in skromnem življenjskem pogoj. Zato je varčnost neizbežen pogoj pravega reda v zadovoljevanju potreb. Tudi Ratkowsky je bil istega mnenja in poudarjal, da vodi varčnost k urejenemu zadovoljevanju življenjskih potrebščin in vodi k nrvnosti.

Tako se je pedagoški boj končal z zmago Laurentove ideje šolskega varčevanja in šolskih hranilnic.

Za vinorodne kraje, kakor je naša Štajerska, je navajanje šolske mladine na varčevanje žepnega novca naravnost blagoslovljena ideja. Za nahranjeni novci si mladina potem nakupi šolskih in drugih potrebščin, si nahrani za šolske izlete in s tem izpopolnjuje svojo izobrazbo. Nikakor se torej ne bati, da bi v vinorodnih krajih mladina zaradi šolskega varčevanja zašla v skopost.

E. Deisinger.

## Književne vesti

**Spominski zbornik Slovenije.** Ob dvajsetletnici kraljevine Jugoslavije. Ljubljana 1939. Izdala založba Jubilej. Obširna knjiga s 703 stranmi obsega dva uvodna članka, dalje razprave v treh velikih poglavjih, ki nosijo naslove: I. Upravno-politični razvoj. II. Kultura. III. Gospodarstvo in socialna politika, poleg tega pa še dodatek Oris nekaterih važnejših kulturnih in gospodarskih ustanov in podjetij. Ze

uvodne besede, ki jih je napisal dr. Korošec, so krepak opomin, da zaupajmo v našo, slovensko, narodno bodočnost.

I. Oglejmo si članke oziroma najvažnejše podatke in misli v I. delu!

Ze v prvi razpravi Kaj smo in kje smo, ki jo je napisal dr. Bohinec, čitam ugotovitve glede lege in važnosti slovenske zemlje kot pokrajine stikov in pre-



hodov. Avtor ugotavlja na podlagi zemljepisnih dejstev, da smo poklicani prav mi Slovenci za posredovanje med srednjeevropskim, sredozemskim in panonskim svetom. Sledi spis Slovenci na poti v Jugoslavijo izpod peresa zgodovinarja S. Kranjca. Pod tem lepim naslovom nam pripoveduje o borbah Slovencev za Jugoslavijo, o stremeljenjih po zblizanju s Hrvati in Srbi, kakor se nam kaže že v prvem slovenskem političnem programu v l. 1848. Drug tak dogodek na poti k cilju je sestanek jugoslovanskih politikov v Ljubljani l. 1870. Tu že čujemo o namenu, da se uporabijo vse moči za to, da se doseže edinstvo v knjižnem, gospodarskem in političnem smislu. In tako nam razpleta pisec dogodke na tej poti in ob njej do najnovejših časov. Važna je ugotovitev, da sta sodelovali pri tem delu glavni naši stranki po svojih somišljenikih, važna je prav tako tudi ugotovitev, kako močno je sodelovala pri tem življenjsko važnem delovanju Slovencev tudi katoliško-narodna mladina, t. j. katoliško dijaštvo. Točno so podani dogodki ob pričetku svetovne vojne in med njo. Potrebno je bilo tudi, da je poudaril prof. Kranjec, strokovnjak glede problema našega zedinjenja, da imajo svoj delež pri revolucionarnem, protiaustrijskem mišljenju ljudje katoliške in napredne stranke. Domoljuben Slovenec bo z zanimanjem čital o londonskem paktu, v katerem so brez pomisleka žrtvovali slovensko zemljo tuji državi. S srdom bo doznal, kakšni so bili tedanji načrti nemškega imperija: Brezobzirno so rekli, da smo jim na poti proti Adriji. Celó objavili so, kako hočejo zatreti slovenski jezik.

V drugem Kranjčevem sestavku, Slovenci v Jugoslaviji, je najbolj obdelano poglavje Borba za naše meje.

Tudi nadaljnja izvajanja o tej temi so bogata resničnih ugotovitev.

Razprave, ki sledijo, se tičejo razvoja naše uprave. Napisali so jih sami strokovnjaki, tako ban dr. Natlačan, Trstenjak, dr. Majcen, dr. Golia itd. Pisane so tako temeljito, da bodo našli naši pravniki upravne stroke dosti gradiva za svoj študij.

II. poglavje pod naslovom Kultura obsega takisto več razprav. V teh je kar odlično obdelano delovanje Slovencev v kulturnem področju. Prav, saj smo se Slovenci dvignili v tem pogledu v dvajsetletni dobi svobodnega življenja zelo visoko! Prvi del tega poglavja obdeluje prosveto, t. j. vse naše šolstvo, ljudsko, meščansko, srednje, strokovno itd. z bogato zalogo statistike. Še zanimivejša je razprava o ljudski prosveti. Šola in ljudska prosveta pri Slovencih dravske banovine je rodila krasne uspehe: v l. 1937 samo še 2% (recte 1,86%) nepismenih. Naš ponos! Prav tako dobimo tu podatke o vseh družtvih razne vrste, tako prosvetnih, stanovskih, strokovnih itd. Drugi pododelek, in sicer pod naslovom Kultur-

na aktivnost, govori o živahnem delu, ki je zajelo Slovence ob delu za širjenje kulture. Sem štejemo predvsem slovensko časopisje, ki je navedeno v daljšem članku z natančnimi podatki za posamezna leta našega življenja v Jugoslaviji. Pravilno je, da se upoštevajo v članku tudi podatki o razvoju kulturne aktivnosti pri Slovencih na Korškem in Primorskem. Med nadaljnji orisi opozarjam na Koblerjevega O slov. leposlovju od l. 1918—1936, dalje na Steletovo delo o likovni umetnosti ter Ukmarjev članek o slovenski glasbeni umetnosti.

III. Gospodarstvo in socialna politika. Sijajni sestavki tega dela zadevajo naše narodno blagostanje. To se je snovalo doslej v glavnem v kmetijstvu, a tudi — v vedno večji meri — v industriji. Tu nas čaka še dosti dela. Tehten članek se mi zdi spis Naša kmečka zemlja in gospodarske razmere. Tu je obravnavan tudi važen problem zadolžitve slov. kmeta, čigar rešitev je v zvezi z blagostanjem, še bolj pa z narodnim prirastkom pri nas Slovencih. Dobro obdelani in zanimivi so tudi spisi o našem gozdarstvu (inž. Šivic), rudarstvu (inž. Zupančič), industriji itd. Zelo poučen je tudi članek o elektrifikaciji Slovenije. Zdravstveno-socialno stran našega naroda obravnavajo zdravniki, delavsko zakonodajo pa strokovnjak te vrste. Nad vse aktualen pa je spis dr. A. Kuharja, ki razpravlja o naši največji narodni rani, o izseljencih. Pomislimo samo to, da znaša število teh Slovencev 700.000! Problem vseh problemov! Rešitev le-tega je dolžnost oblasti, dolžnost učiteljev, profesorjev in druge slovenske inteligence pa je, da se o stvari dobro pouče in vedno ter povsod oživljajo to žgoče vprašanje.

Celotna publikacija je imenitno delo, ki nudi z nabranim gradivom snovi za predavanja, referate, v družtvih, na učiteljskih ter duhovniških konferencah, v veliki meri pa tudi v naši narodno-obrambni akciji. — Cena knjigi (250 din) je primerna, ker je zelo obširna (700 str.). Učiteljstvu in šolskim vodstvom pa je na razpolago po znižani ceni 250 din za izvod, vezan v polusnje. Krasno in velepomembno delo toplo priporočam.

Dr. Martin Gorjanec.

**Joža Lovrenčič: Šolar iz Trente.** Ep iz 16. stoletja. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1939. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Str. 248. Cena broš. 28 din.

Ze pred leti sta priobčevala lista »Mentor« in »Dom in svet« dele tega epa, ki je že takrat v odlomkih vzbujal splošno pozornost. Nenavadna snov in lepo pesniško oblikovanje, naslonjeno na našo narodno pesem, sta zanimala širše kroge bralcev in prav je, da je izšlo delo v posebni knjigi ter bo s tem dostopno zlasti naši srednješolski mladini.

Po splošni sodbi je to naša najboljša in najdaljša epska pesnitev. Lahko bo služila kot vzor slovenskega epa.

Obravnavata motiv Fausta, ki živi pri Slovincih zlasti v gorskih krajih okrog Dreznice na Tolminkem. Nanj je opozoril zgodovinar Simon Rutar v »Ljubljanskem Zvonu« že l. 1882.

Pesnik Lovrenčič, ki je blizu tam doma, je slišal to zgodbo tudi od svoje stare matere. Govori o študentu iz Trente, ki je šel v Videm v šolo. Starši so želeli, da bi novo mašo pel, a študent se je v silnem pomanjkanju zapisal hudiču in doživljal čudovite stvari. Materina molitev pa mu je izprosila milost in sveta Šembilija ga je rešila hudičeve oblasti. Imel je dar prerokovanja in napovedal je grozne dogodke, ki so se pozneje v resnici izvršili.

Pesnik je ta narodni motiv prav spretno uporabil v svojem epu. Vanj je vpletel mnogo slik iz študentskega življenja v srednjem veku po velikih mestih severne Italije. Lepo so opisane časovne nadloge kot vojske in bolezni. Ep se prijetno bere in zveni kot narodna pesem. To je pesnik tudi posnel in moramo reči, da posrečeno. Nekateri nenavadni goriški naglasi nas pri čitanju sicer nekoliko motijo, a so opravičljivi, ker je hotel pesnik s tem ohraniti značilnosti govorice onih krajev. Sicer je jezik vzoren in pesniško oblikovanje zelo lepo.

Skoda, da ni knjige izdala n. pr. Mohorjeva družba, ker sem prepričan, da bi jo tudi ljudstvo z veseljem bralo. Zato jo priporočamo zlasti še našim društvenim knjižnicam. Frl.

**Vrtčeva knjižnica: Jezernikova: »Vesele uganke«.** Slomškova družba je v III. zvezku »Vrtčeve knjižnice« izdala zbirko uganek, ki bo zelo dobrodošla naši mladini, a tudi odraslim bralcem. Dobre uganke so redko knjižno blago. Poleg nekaj Prešernovih, zbirke Zupančičevih, Stritarjevih in nekaj drugih nimamo v naši književnosti kaj prida več. Značilno je, da niso naši književniki gojili te svojevrstne poezije v večji meri. Zastavljanje in reševanje uganke zahteva precej modrosti. Saj je tu v malo besedah in v pripodobah povedano marsikaj, kar zahteva od človeka zbranega duha, da razvozlja zapletene vozle.

»Vesele uganke« Marije Jezernikove so gotovo med najboljšimi v naši književnosti. Vsebujejo polno izvernih domislekov, ki v izklesanih verzih in prav nazorno navajajo bralca k razmišljanju in ga večkrat hudo mušno speljujejo na stranska pota. Vmes so tudi uganke z neprisiljenim vzgojnim jedrom. Mladina bo imela pri reševanju mnogo prijetne zabave.

Uganke so po snovi prav lepo porazdeljene v primerne oddelke. Vsak oddelek ima lepo celostransko ilustracijo Fr. Podrekarja in posebej še večina uganek primerne okraske, tako da je knjižica tudi v tem oziru prav prikupna.

Tisk je zelo raznovrsten in je mnogo lažjih uganek tiskanih z velikimi črkami, da jih bodo lahko prebirali tudi najmlajši.

Uganke so najboljšo sredstvo za bistr-

nje razuma in razmišljanje ter so že iz tega vzroka zelo priporočljivo berivo. Zbirko bodo lahko s pridom uporabljali tudi učitelji pri pouku. —lj.

**Trdoglav in Marjetica**, pravljica po motivih slovenske narodne pesmi, spisal Fran Milčinski, ilustrirala in opremila inž. arh. Marija Grafenauer, založila Nova založba v Ljubljani. Cena 48 din.

Bolgarska razstava knjig v Ljubljani je vzbudila pri vseh obiskovalcih največje zanimanje in obenem občudovanje slikanic za otroke. Ilustracija bolgarske knjige za najmlajše je tako odlična, da je Slovenci niti malo ne dosegamo. Zato moramo biti veseli, da smo dobili s slikanico Trdoglav in Marjetica, morda doslej najlepše naše izvorno delo te vrste v besedilu in sliki. Pri slikanicah smo si sedaj pomagali večinoma s tujimi deli, ki jim je bilo dodano slovensko besedilo. Marija Grafenauer pa je s tem svojim prvim delom pokazala veliko smisla za našo res domačo pravljico in v risbah, v izboru barv toliko sposobnosti, da je s tem, upamo, razodela svoj ilustratorski talent, ki jih tako zelo pogrešamo. Slikanica ima z naslovno stranjo deset barvnih slik, ki bodo otrokom veliko veselje, a tudi odraslim užitek. Razen teh je med besedilom še deset enobarvnih risb, vsako stran pa obrobja venček iz marjetic.

Za Miklavža in za druge praznike je to edinstveno darilo. Slikanico dobite pri izdajateljici Novi založbi in v vseh knjižarnah.

**Angel Karalijčev, Pri ognjišču.** Med mlajšimi bolgarskimi pisatelji je Karalijčev najboljši in najizrazitejši. Njegova posebnost so mladinske pravljice, v katerih je pravi mojster. Čuti z otrokom in se zna živjeti v krogu njegovih doživetij. V naslonjenosti na bolgarske narodne motive podaja pridobitve našega časa ter tako poučuje otroka in ga neprisiljeno uvaja v življenje.

Več Karalijčevih pravljic so v zadnjem času že priobčili razni naši mladinski časopisi. Ta knjiga prinaša zbirko krajših pravljic, izmed katerih jih je precej, ki so nam po vsebini že znane, le da jih je pisatelj prenesel v bolgarske razmere.

Knjiga je lepo opremljena in bogato ilustrirana z izvirnimi slikami dveh bolgarskih umetnikov, Neve in Nikole Tuszuzova. Primerna je za otroke vseh starostnih stopenj, od najmlajših pa do onih v višjih razredih.

**Tinček in Tonček.** Čudovite dogodivščine dveh ameriških dečkov. Priredil Mirko Kunčič. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. — To so zares dogodivščine ameriških dečkov. Naši otroci, tudi v pravljicah, takih stvari še ne doživljajo. Vsega, o čemer je kdaj slišal sodoben otrok, najdete tu na izbiro: splav, ladjo, motor, letalo, gorilo, opice, krokodile, morske polipe, vodne konje, slone, zmaje, mornarje, kapitane, krmarje, ljudodržce, zamorske kraljičine, sodobne tarzane, podzemse votline, jezera, bajne zaklade, morske viharje, plavajoče otoke itd. itd. Velja 75 dinarjev.

## Poročila družbenih podružnic

Poročilo podružnice v Črnomlju: Predsednik pozdravi nova člana podružnice, dalje gospoda dekana in okrajnega šolskega nadzornika ter g. predavatelja profesorja H. Bajuka. Pred prehodom na dnevni red se spomni umrlega urednika Fortunata Lužarja, ki mu članstvo zakliče trikrat: Slava! Temu sledi predavanje g. prof. H. Bajuka: »Krščanska vzgoja otrok«. Razvijal je nastopne misli: Že kot 13—14 letni deček je spoznal, da njegova vzgoja ni bila prava. Tedaj je sklenil, da bo sam vzgajal otroke z lepo in prijazno besedo. Ko je postal učitelj, je skušal svoje mladeniške načrte uresničiti. Vtopil se je v otroško in mladeniško dušo. Če kak učenec ni zdeloval, mu ni jemal zaupanja v učitelja. V otroku, ki dobi slab red, se v njem nekaj skruši, otopi in zakrknje. Iste napake imajo tudi mnogi starši. Nenadarjenih otrok ne gre dajati v srednje šole, katere naloga je, vzgajati duhovno elito. Ljudskošolski učitelj je oblikovatelj otroške duše. Gradi si spomenik iz srčne krvi, če se zaveda božjega klica: V Tvoje roke moj otec...

V Beli Krajini so posebne razmere. Nikjer ni toliko izseljencev. Ljudstvo je potrebno pomoči. Učitelj naj gre ljudstvu na roke, kjer le more. Podpira naj jih vsepovsod. Dobri in pametni starši vodijo otroke v cerkev in jih izročajo Bogu, da bo dopolnil, kar manjka našim slabim močem. Uspeh in blagoslov pa bo večji, če bodo starši in otroci videli tudi učitelja v cerkvi. Vera ni le za otroke in priprosto ljudstvo, vera je milost, za katero moramo prositi vsi. Kdor napreduje v znanosti, naj napreduje tudi v veri. Katoliška akcija je potrebna tudi vzgojiteljem.

V debati se je ugotovilo, da je naša dolžnost, skrbeti tudi za izseljence in da moramo iskati z njimi v prvi vrsti duhovne vezi, manj pa materialne. Glede mladinskega slovstva so bili vsi navzočni mnenja, da gre staršem priporočati le tiste knjige, ki imajo etično vsebino.

Prihodnje zborovanje bo meseca svečana.

Op.: Dne 16. decembra 1939 so zborovale tudi nastopne podružnice: Radovljica, Kranj, Ljubljana okolica, Kamnik. Ko prejmemo poročila, jih objavimo.

## V oceno smo prejeli:

1. Anton Martin Slomšek. Knjiga njegovih misli in življenja. Besedilo zbral in uredil dr. Tine Debeljak, risbe v lesu izrezal Elko Justin, opremo in ostale risbe izvršil Stanko Gladnik. Založba »Tabor«. Tisk Zadržne tiskarne v Ljubljani. Cena ?

2. Frana Erjavca Zbrano delo IV. del. Cena 100 din. Založnica Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

3. Trdoglav in Marjetica, pravljica po motivih narodne pesmi, spisal Fran Milčinski, ilustrirala in opremila ing. arh. Marija Grafenauer, založila Nova založba v Ljubljani. Cena 48 din.

4. Metodika računske obuke u školi rada, napisal Salih Ljubunčič. Izšlo v zalogi šolskih knjig in učil v Zagrebu. Cena 28 din.

5. Jezični stilistički savjetnik, priredil prof. Marko Soljačić. Založila Zaloga šolskih knjig in učil v Zagrebu. Cena 32 din.

6. Demarin M.: Praktični primjeri radne obuke. Cena 28 din. Zaloga knjig in učil v Zagrebu.

Kraljevska banska uprava (prosvetni oddelek) je priporočila ljudskim, meščanskim, srednjim, učiteljskim in vsem ostalim šolam, naj bi bil »Sadjar in vrtnar« v vsaki šolski knjižnici.

Ob tej priliki priporočamo list za razredno berilo posebno v višjih ljudskih, meščanskih, kmetsko- in gospodinjsko-nadaljevalnih šolah. Posamezne številke, tudi po 30—40 in več enakih, pošilja uprava »Sadjarja in vrtnarja« poštne prosto po 25 par, 100 številčk 20 din.

## **JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI**

NAJMODERNEJE UREJEN GRAFIČNI ZAVOD  
KAMNOTISK / OFFSETTISK / BAKROTISK / KLIŠARNA  
KVALITATIVNI IZDELKI V TISKARNI IN **KNJIGOVEZNICI**

## **JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI**

ZALOŽBA ŠOLSKIH IN DRUGIH KNJIG  
ZALOGA DOMAČEGA IN TUJEZEMSKEGA DOBREGA TISKA

**PODRUŽNICA „NIČMAN“ V LJUBLJANI:** BOGATA ZALOGA DEVOCIJO-  
NALIJ, KNJIG, ŠOLSKIH IN PISARNIŠKIH STVARI

## **HRANILNICA DRAVSKE BANOVINI**

LJUBLJANA  
KOČEVJE  
MARIBOR  
CELJE

**VLOGE** OBREŠTUJE PO NAJVIŠJI OBREŠTNI MERI  
**CENENA POSOJILA** DAJE NA REDNO ODPLAČEVANJE

Z A N J E N E V L O G E J A M Č I **DRAVSKA BANOVI**NA

**Tovariši! Zbirajte oglase, ker s tem podpi-  
rate svoje strokovno glasilo! Upravništvo.**

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

## **Mestna hranilnica ljubljanska**

Stanje vlog Din 420.000.000

Lastne rezerve „ 28.650.000

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Z a v s e o b v e z e h r a n i l n i c e j a m č i

**MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA**